

Poslušna plačana v gotovini.

10.000 knjig
za nagrade.

(Glej stran 122.)

Došlo 19. IV. 1932
— krat, — prilog.

4

LETNIK VI.

PRIJATEL

PROJA

špecialne kavine mešanice

so sestavljene iz najfinejših vrst kave.

Zato so neprekosljive v kvaliteti!

*Mi pijemo
„Proja“
sladno kavo*

„Proja“ sladna in dvojno sladna ječmenova in ržena kava
je redilna in zdrava, zelo priporočljiva Vaši deci kakor tudi bolnikom.

Kdor ljubi svoje zdravje, uživa „Proja“ sladno kavo.

Pri nakupu pazite na naše originalne zavitke!

Takile so zavitki pravih

domaćih izdelkov

jugoslovanske tvornice Dr. A. Oetkerja

Dr. A. Oetker-jev
vanilinov sladkor
za kuhinjo.

Ta zavitek zadostuje, da zadobi velik puding,
krema, kolač ali 1 liter likerja prijeten
vaniljev aroma.
Vsečina tega zavitka nadomestuje 2-3 stroke
dobre vanilije.

Doktor Oetker-jev
pecilni prašek
je najboljši!
Zakonito zaščiteno pod
imenom
Backin

Od gospodinj pohvaljen in
milijonkrat izkušen

Bactamid
(nadomestek za jajca)
od Dr. Crata in Dr. Oetkerja

nadomešča moč za shajanje testa in
barvo jajc; požeja konica tega praška
vsebuje moč barve čnega rumenjaka
kakor tudi moč čnega beljaka.
Bactamid se koristno doda vsaki moči
nati jedi in pecivu, posebno omeletam,
zličnjkom, rezancem, kopicam, čmo-
kom, buhteljam, kolačem, maslenici
in karkemu testu itd. nakar se dobi
lepo obliko in je lahko prebavljivo.

Dr. Oetker-jev
PRIPOMOČEK
ZA
VKUHAVANJE
za gospodinjjo.

Vsečina tega zavojčka uporabljena po
onostranskem navodilu, da 5 kg vkuha-
nega sadja, želat. marmelade, sad-
nega sokovja, kumaram in sličnemu
stalnost in zabrani njih kvarjenje po
plesnobi ter kisanju.

Dr. Oetkerjevi šartilji kakor tudi pudingi, kreme in drugi izdelki
se dobe v vseh trgovinah.

...memogče!
Moram k Souvanu-
dobili so nove vzorce

F. Ks. Souvan
Ljubljana, mestni trg 24.

Moda
Kvaliteta
Vaš okus

Ni vseeno, kako so naše dame oblečene.

Kadar izbirajo naše dame novo obleko, so vselej v zadregi. Večkrat ne vedo, naj si li nabavijo kostum ali plašč po najnovejšem kroju, kakšno blago naj izberejo, kakšna barva jim dobro pristoja, kakšne okraske naj ima nova obleka itd.

Za take prilike potrebujejo zaupnega svetovalca, ki je strokovnjak, ki ima okus, ki ima čut za vse, kar je lepo in elegantno; biti pa mora tudi dobro založen z najnovejšimi vzorci in imeti veliko izbiro blaga.

Vse to Vam more nuditi domača **PRIZNANA TVRDKA**

DRAGO GORUP & Co., Ljubljana

Miklošičeva cesta števil. 16.

Telefon 32-33.

Domača idila.

Tetka: «Kdo je pa razbil ogledalo?»

Mala: «Mama. Ampak ona ni kriva. Kriv je papa, ker se je odmeknil, ko mu je mama zagnala kuhalnico v glavo.»

Predolgo bi moral čakati.

— Ali ti nisem že tolikokrat rekla, da bodi tiho, kadar jaz govorim!

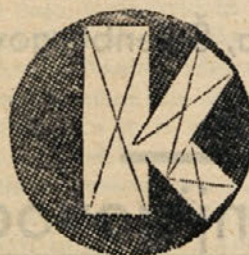
— Mama, potem bi moral čakati tako dolgo, dokler ne zaspiš.

Ubogi oče.

Sestrica čita svojemu mlajšemu bratcu v časniku: «V Mariboru je neka žena povila trojčke. Mati in otroci so zdravi in se dobro počutijo...»

Z glasom, polnim globokega sočutja, vpraša bratec:

— Oče je pa najbrže bolan, ker o njem nič ne piše.

Telefon 2807

„KUVERTA“
„D-1“
„04“
„LJUBLJANA“
Karlovska 2, Vojarski pot 1

Telefon 2807

Tvornica kuvert in pisemskega papirja

Vse rekorde
tolče
Kodak film
„Verichrome“!

Pazite na ta
odlična
svojstva.

Zahtevajte vedno samo

Kodak film
„Verichrome“.

KODAK
d. s o. j. ZAGREB.

1. Dvojna plast. Dve emulziji druga na drugi.
2. Zelo ortokromatičen, posebno občutljiv za zeleno in rumeno barvo.
3. Varen pred svetlobnimi kolobarji (Antihalo).
4. Najmanjši detajli na najsvetlejših mestih.
5. Najmanjši detajli na najtemnejših mestih.
6. Lahno matirana vmesna plast.

L. MIKUŠ, Ljubljana
MESTNI TRG ŠTEV. 15
Dežniki
 Na drobno! Ustanovljeno leta 1839. Na debelo!

Srčen deček.

— Zakaj se pa kar naprej cmeriš, Stanko?
 — Zaspiti nisem hotel, pa mi je mama rekla, da bo prišel črn mož z zelenimi očmi, rdečimi lasmi in dolgimi zobmi, jaz pa čakam, a njega ni in ga ni.

„KARTOTEKA“ D. Z. O. Z.
 Ljubljana, Šelenburgova ul. 6/I
Rolex Telefon 3338

knjigovodstvo

Kartoteke za vse vrste obratov.

Modrijanka.

Mama igra na klavir, mala triletna Darinka pa sedi s punčko v naročju tik mame.

A ne poslušaj dolgo, ko reče svoji punčki:

— Nič nikar ne jokaj, ubožica moja, saj bo mama kmalu nehala.

MODNO KROJAŠTVO
IVAN MRAK
 LJUBLJANA, MIKLOŠIČEVA CESTA 13
 SOLIDNO DELO
 NIZKE CENE

ZDRAVJE JE VAŠA SREČA...

Da ostanemo zdravi, je potrebna pravilna nega. Vsak dan, vsako uro, da, celo vsako minuto pridemo v stik z bolnimi ljudmi. Kar primemo v roko, je polno bakterij.

Da se obvarujemo okuženja, uporabljamo

SANOFORM.

Navodila o pravilni uporabi so priložena vsaki steklenici. V vsaki lekarni in drogeriji ga dobite.

Lahko pa naročite Sanoform pri **Chemotechni**, d. z. o. z. v Ljubljani, Mestni trg št. 10 (Skabernetova hiša, na dvorišču).

Originalne steklenice imajo znak:

Ustanovljeno l. 1879

Telefon 2553

Ključavničarstvo
AVGUST MARTINČIČ

Ljubljana, Rimska cesta št. 14,
 prvo in edino podjetje za napravo
 jeklenih valjčnih zastorov v Sloveniji,

priporoča napravo novih
 valjčnih zastorov in njih po-
 pravo po konkurenčnih ce-
 nah ter ima v-e pripadajoče
 blago stalno v zalogi.

Izdeluje in se priporoča
 za naročilo solnenih plaht,
 okrižij vsake vrste, od pre-
 proste do najbogatije iz-
 vedbe, škarjastih omrežij,
 železja za štedilnike, venti-
 lacij raznih vrst, raznega
 okovja, železnih vrat in
 oken, okroglih železnih stop-
 nišč, predpečnikov iz železa
 in bakra itd.

Avtogensko varjenje ♦ Avtogensko rezanje
Stalna zaloga štedilnikov v priznani,
vestni in solidni izvršitvi

Nesporazum.

Mamica razkazuje mali Nadici slike v «Živalstvu». Pri lepo pobarvani sliki belega medveda postoji pa reče:

— Ah, vidiš, ko bi jaz imela takšnole belo krzno!

Mala Nadica pa jo zavrne:

— Eeeeh! Pa ti imaš že tako dovolj belo kožo!

Otroška logika.

Peterček, ki ima komaj štiri leta: «Mama, danes me pa strašno boli trebuh.»

Mama: «Viš, to je samo zato, ker je prazen. Zakaj pa nisi hotel nič zajtrkovati?»

Drugi dan pride v hišo znan odvetnik in reče med pogovorom: «Uh, danes me pa strašno boli glava, gospa.»

Peterček pa se pri tisti priči oglasi: «Zato ker je prazna, kajne, mama?»

Pa bo za oba prav.

— Milica, ti si mi obljubila, da boš pridna in da se ne boš breznala po ulici.

— Sem, papa!

— Pa si vendarle to storila.

— Sem, papa!

— Ali se spominjaš, da sem ti obljubil, da boš te-pena, če pojdeš na ulico?

— Spominjam se, papa, ali ker jaz nisem držala svoje obljube, tudi ti nisi dolžan, da držiš svojo.

ČITAJTE „DELAVSKO POLITIKO“ NAROČA SE V MARIBOR POŠTNI PREDAL 22

PRIJATELJ

ILUSTRIRANA
DRUŽINSKA REVija

Ivan Vuk: **Odlomki iz najdenega dnevnika**

Na mizi pred menoj leži papir. Zmečkan je, strgan in ves orumenel. Črke na njem se slabo vidijo. Drobne so in pisane z roko, ki je drhtela.

Razgrnil sem papir in sem čital. Čitajte tudi vi...

I.

Name so zrle njene oči, sivomodre, kakor da mi govore o tistih nočeh, ko je moja duša trpela bolečine križane ljubezni, razpeta na Kalvariji. Tiste dolge lepe trepalnice, ki so znale svoje dni mameče zakrivati zrcalo notranjosti lastnice, so bile kakor gloriola, obkrožajoča z neponarejeno svetostjo okno duševnega domovanja nje, ki sem jo liubil.

Zlatka... Tistega v tvoji duši takrat nisem razumel, zakaj bil sem še mlad in v mojih žilah se je pretakalo življenje. Danes, ko se je v meni umirilo hrepenenje piti srečo in življenje s tistih tvojih ustnic, ki so se mi zdele kakor paradiž, božati lice, ki je bilo kakor sad breskve, razumem in vem, zakaj si mi to hrepenenje prepovedala.

Kako bi mogla ti, takšna, kakršno te je ustvarilo moje hrepenenje in te okrasilo z vsemi lepotami, s tistimi občutki in čustvi, ki jih je hotela imeti moja duša v tebi, biti moja, ko pa v tebi ni bilo koprnenja in svojih občutkov in čustev nisi mogla shraniti v meni! Tam, kjer tega ni, kjer v dveh polih ni iskanja, ampak odbijanje, je nemogoče učlovečiti hrepenenje.

Trpel sem. Moj jezik je govoril besede, ki so me pa le bolj oddaljevale od tebe. Zakaj trpljenje ne presoja in ne modruje, ampak pije in hoče maščevanja.

Njene oči tam v okviru tiste slike so me gledale in zdelo se mi je, da so se mi nasmehnile. Začutil sem nekako prijetno toploto v žilah, podobno toploti tistih dni, ko je njena roka ostala za trenotek v moji.

«Zlatka», sem izpregovoril in čutil sem, da mi je kri v žilah zašumela kakor nekoč v dni mojega hrepenenja. «Še so tople tvoje roke, še je v tvojih očeh tisti ogenj, ki je spočel Hrepenenje in ga pozneje žgal na grmadi, da si lahko ob njenem svitu zapela pesem Iskanja!»

In zgodilo se je, ko sem izpregovoril te besede, da se je njeno čelo, tisto belo in lepo, izresnilo, in iz oces je izginil blesk. Zganila se je, povečala in stopila iz okvira. Nisem videl natančno, kako so se njene noge premaknile in stopile k meni, pač pa sem začutil, ko se je usedla k meni.

«Pozdravljen», je rekla in se dotaknila mojega čela. «Hočem, da se porazgovoriva. Zakaj oba sva trpela tiste dni, ko se je hotelo tvoje hrepenenje v meni učlovečiti in sem jaz v koprnenju čakala tistega trenotka, ki ni hotel nastati.»

«Ni hotel nastati tisti trenotek?» Čudenje je bilo v mojem glasu, a ona je skomignila s pleči in ponovila:

«Da. Ni hotel nastati.»

Moje oči so se vpile v njene.

«Ali mar nisi videla, ali mar nisi čutila, kako sem stal pred teboj in hotel biti ves tvoj?»

Pokimala je in njene oči se niso umaknile od mojih.

«Videla sem in čutila sem... Tvoje hotenje mi je kazalo raj sreče in sladkosti. Ali tista vrata v ta raj se niso mogla odpreti, ker si ti samo hotel, nisi pa poizkušal, da bi jih odpahnil. Jaz pa, ženska, nisem v svojih rokah imela tiste moči, da bi jaz sama odprla tista vrata. Moj jezik še ni poznal tiste besede, ki hotenje izpreminja v dejanja... Ljubezen je gorela v mojem srcu, ti pa temu ognju nisi prikladal, niti se ga dotaknil, da bi mu pokazal pravec plamtenja. Čakal si, da se te dotakne on. In kdo je kriv, če ga je tako brez nadzorstva zagledal mimogredoči, se ustavil in se sklonil k njemu nehote in nevede, kakor se je sklanjal Samaritan k ranjencu? In kdo bi zameril, da je moja duša zapela pesem Iskanja. Če je tvoje hrepenenje gorelo na grmadi, kdo je bil, ki ga je vrgel na grmado? Ali nisi bil ti sam tisti? Ali nisi sam prilival k ognju, hoteč me ogreti, a si samo žgal svoje hrepenenje, toplote v mojo dušo pa nisi pustil?»

Njene oči so se dotaknile mojih ustnic. V duši mi je zazvenelo, kakor bi čutil poljub. Dvignila se je, in ko sem jo pogledal, me je gledala kakor prej iz okvira svoje slike na steni.

Vem. Bilo je tiste dni z nama, kakor z dvema poloma, ki drug drugega odbijata, dasi hrepenita drug po drugem. In to spoznanje mi je toplo požaložalo dušo, da sem vstal in se sklonil nad sliko.

«Pozdravljena, Zlatka! Morda je res, da se moje hotenje ni znalo učlovečiti! Da pa je moje hrepenenje gorelo na grmadi ljubezni, mi je danes sladek spomin, in tista pesem tvojega iskanja mi je dragocenost iz kipečih dni življenja... — —

(Tu je rokopis preveč orumenel, da ni mogoče iz zabrisanih besed razbrati konca. Čisto na koncu so samo še tele besede, ki sem jih prečital s povečevalnim steklom: «Uživam v sedanjih dneh miru tisto kipečo silo, ki me je mučila, in Zlatka mi je kakor svetnica...» Zakaj vidim, da je ljubezen, ki ni učlovečila hrepenenja, sladek spomin v miru...)

II.

Tiste dni, ko sva se poročila, je v njenih očeh bila sreča. Jaz pa tega nisem razumel, dasi sem jo ljubil. Ona je hotela poljubov, pristrčnih, sladkih, vsakdanjost v pravljični raj izpreminjajočih. Jaz pa nisem znal poljubljati s tisto pristrčnostjo, s tisto sladkostjo, po kateri hrepeni deklško srce, ko je komaj stopilo v zakon. Zakaj moja leta so šla skozi mnogo razočaranj in odrekovanja in sem že pozabil, kakšni so pravljični poljubi. In tako se je tudi ona polagoma privadila odrekovanju. V sebi je zaklenila svoja hrepenenja. O, ako bi bil to vedel takrat. Zakaj zaklenjena in shranjena hrepenenja ne umrejo, ampak čakajo, da se odprejo vrata. In tedaj zažive vnovič z nekdanjo silo in zahtevo.

*

Igrala je na klavirju Beethovnovi sonato.

Gledal sem njene prste. Gibčno, kakor gnane od sapice, so se izprehajali po tipkah. Oči so ji blestele od notranjega izživljanja lepote akordov in na ustnicah se je zibal komaj viden, pravljičen smehljaj.

Poleg nje je sedel mlad človek in ji obračal note.

Ko je nehala igrati, mu je pogledala v oči in se nasmehnila. On pa je rahlo zganil z usti, uprl svoje oči v njene in njegov glas je bil kakor bi poljubljal:

«Krasno, gospa...»

Bilo je, kakor če en zvok zgane dve struni, harmonično zvezani, kakor če poljub strne dvoje ustnic v en splošen sladek občutek.

«Zaigrajva štiriročno», je rekla gospa in listala note. Postavila jih je na klavir in ga pogledala.

On je sklonil glavo nekoliko bliže k notam in čital:

«Wagner: Etude.»

Nato je pokimal in rekel:

«Prosim, gospa!»

Prsti štirih rok so se dotaknili tipk. Zaplesali so po njih v bajnem ritmu, se zapletali, a klavir je po njih tempu vriskal in zvonil, utihal in naraščal ter se zlival v morje akordov, bučečih in

šumečih, zopet tiho godel kakor pastirica ob potoku...

Tedaj sem čutil, da se v nji odpirajo vrata k tistim zaprtim hrepenenjem... Njegove roke, begajoče po tipkah klavirja in dotikajoč se mimo-bežeč njenih, so jih odpirale...

*

V moji duši je besnelo opustošenje. Ob razvaline ljubezni so se spotikale moje misli in boleči udarci so vztrepetavali po mojem srcu.

«Kaj se budi v meni tisto mladostno, nekdanj prežito, z novo močjo?» sem se vprašal nekoč, ko je ona z njim igrala Chopinovo sonato. Zakaj v tistih akordih so se oglašale besede, ki sem jih nekoč govoril nji, takrat, ko še nisva stopila pred oltar. V akordih je bil njen glas, topel in lep kakor v majskem jutru, ko vstaja solnce, glas slavčka ob žuborečem potoku.

«Ljubezen je lepota, topla in duhteča, balzamirajoča tegobe življenja in ustvarjajoča moč življenja. Ona je, ki nosi srečo.»

«Srečo», sem pomislil. «Srečo...»

In bilo mi je, kakor da me je nekaj z bolečino prijelo za srce.

*

Zgodilo pa se je, da sem videl srečo. Tisto, ki je nekoč nisem razumel, dasi sem hrepenel po nji...

Le da ta sreča sedaj ni bila več moja.

Nežno je slonela ob njem, ko ji je igral Schubertov valček sinjih donavskih valov. Sama ni vedela, da sloni ob njem. Ali tisto sladko se je prelivalo v nji in slišal sem v njenih besedah, s katerimi je hvalila tople poljube akordov valčka, kako ji poje duša in prosi poljubov. Dolgo skrivano in od mene nevideno je sedaj vstajalo in iskalo priznanja in sočuvstvovanja.

Glava se mi je sklonila in čutil sem, kakor da mi je nekdo polagoma jel stiskati srce.

«Kriv sem, da nisem znal živeti v njeni ljubezni, temveč ji silil svojo, že ponarejeno... Kako da nisem videl tiste lepote sreče takrat, ko mi jo je ponujala, da jo negujem?»

Pogledala me je. Kakor da pozna tisto bolečino v mojih prsih, je vstala in sedla k meni. Sklonila je glavo k mojemu obrazu in rekla tiho:

«Ubožček...»

Dotaknila se je mojih las in rekla:

«Predaleč sva narazen, čeprav sediva skupaj... ali tisto v duši je odpotovalo... Tisto moje je hitelo za teboj, a dognati ni moglo. Zakaj ljubezen se ne oblikuje v skokih... Ubožček...»

Iztegnil sem roke, da bi jo objel, da bi skril svoj obraz na njenih grudih... Ali ona je odmaknila roko in vstala.

«Ni več mogoče...!»

Tiste besede, z vsakdanjim glasom izrečene, so bile kakor trioglato bodalo, zabodeno v srce.

Moja ljubezen je bila križana, razpeta na Kalvariji.

*

Obup je napolnil moje srce. Tam, kjer sem nosil njeno sliko, njen smeh, njene oči, je sedelo nekaj, kar me je gnetlo in stiskalo in dušilo.

Ona, ki sem jo ljubil, ki sem jo imenoval svojo, ni bila več moja. Bila je tistega, ki se je dotikal njenih prstov na tipkah klavirja...

Zato odhajam... Ostani srečna... Morda se kdaj, v letih, ko bo mraz življenja zlomil tudi

Ivan Albrecht:

P e s e m

Kot trudna žena njiva spi,
nad njo razlita mesečina.
Ko v dihu vetra klasje zašumi,
drhti v njem slast in bolečina.

Na nebu zvezde v venec se pleto,
Bog sam odpre nebeška vrata
in siplje z vsedobrotljivo roko
na njivo pramen blagoslova — zláta.

Harry Sheff:

M e d K i t a j c i

1.

Po cestah kineške četrti v New Yorku so izstavljeni razni izdelki, ki jih izdelujejo in prodajajo Kitajci, domujoči v Ameriki.

Kitajski del mesta se imenuje Chinatown. V njem je mnogo več siromakov kakor bogatinov. Ti ljudje se pehajo in garajo za majhen zaslužek noč in dan kakor živina.

Smoter vseh teh Kitajcev je njih daljna domovina. Na Kitajsko se žele vrniti, samo da si nekaj prislužijo.

Eden najrevnejših med tem rumenokožci je bil vsekakor Kwon Yick.

Mnogi Kitajci se pehajo s pranjem perila. Tudi Kwon je bil perilec že kakih pet in dvajset let. Bival je v stari kleti in pridno delal.

Tedaj, ko je prišel Yick v Ameriko, je bilo kineško pranje novost. Danes je vse drugače. Kitajci še vedno pero, in sicer za polovico ceneje kakor francoske, nemške ali ameriške pralnice. Toda vsak ve danes, da gre posebni blesk in belota perila, ki ga Kitajci znajo tako imenitno likati, na račun blaga. Večkrat mora nova srajca, ki je komaj tretjič oprana, že med cunje.

Marsikateri Kitajec si je tedaj opomogel. Siromašni Kwon Yick ni bil med temi srečneži. Bil je preveč boječ in vase zakrknjen človek. Za ljudi se je bore malo brigal. Potreboval ni skoraj ničesar. Skromnež je spal na deski, na kateri je tudi likal perilo, vdihaval ameriški zrak in užival skromne porcije riža.

Sicer je bil modrijan. Med likanjem je reševal najtežja vprašanja in si mučil z njimi glavo.

Oženjen ni bil. Mož je bil zelo grd. Njegov obraz je bil podoben izžeti citroni, a telo veliki, neokretni opici.

Neko zimsko soboto je likal pozno v noč. Železna pečica je ogrevala prostor, ki ga je

tvoje cvetje, spomniš mene, ki je moral iti, da umiri srce, in porečeš prijetno besedo v moj spomin... — — — — —

(Tu je rokopis oblit z nekako tekočino in strgan. Morda so bile solze, ki so zmočile konec, da se je raztrgal, morda kri.)

In na oblakih belih angeli hite,
izza gora se dvigne rožnokrila zarja,
klasovi v zlatu rosnem zagore
in ptic pojočih klic privabi gospodarja.

imel za spalnico, delavnico in hkrati tudi za kuhinjo.

Duri je imel odprte, da bi lahko vsak, kdor bi ga iskal, takoj našel vhod z ulice. Sicer je mraz silil v sobico, v Yick se zato ni zmenil.

Med delom je začul, da ga nekdo kliče po angleško:

«Gospod! Brž vzemite moje perilo!»

Skočil je k vhodu. Zagledal je mlado Angležinjo. Ponujala mu je zavoj.

Yick je vzel kos papirja, popisanega s kitajskimi znaki. Pretrgal ga je. Kosec je izročil tujki za potrdilo, da je perilo sprejel.

«V sredo, gospa!» je zavpil, ko je ona že odhajala.

Kwon Yick je položil zavoj na mizo in delal dalje.

Hipoma je presenečen dvignil glavo in prisluhnil. V lokalu ni imel mačke. Njegova je pred tednom dni poginila. Požrla je strup v sosednji hiši. Bil je nastavljen podganam.

Yick je kimal z glavo. Nekje je morala biti mačka, saj je dobro razločil mijavkanje.

Mahoma so njegove drobne oči nezaupno pogledale zavoj, ki ga je prinesla Angležinja. Brez dvoma je prihajalo mijavkanje iz tega zavoja.

Že je hotel zbežati in se skriti za hišni oltar, ki je predstavljal na deski stoječe, pisano božanstvo.

Pamet in radovednost sta zmagali. Urno je odvezal voz.

Presenečen je zaploskal z rokama:

Pred njim je ležal na cunjah majhen dojenček.

*

Ko se je Kitajec nekoliko otresel strahu in presenečenja, si je otroka natančneje ogledal. Spoznal je, da je dete moškega spola, staro

kakih šest tednov in kavkaškega plemena. Več ni mogel ugotoviti.

Poleg otroka je našel listek. Sam ga ni znal prečitati. Sklenil je, da povpraša nekega znanca, učenega Kitajca, kaj je na listku zapisano.

Mali deček je Yicku zelo ugajal. Takoj ga je vzljudil. Ni ga hotel javiti policiji.

Ko je gledal dete, mu je bilo kar toplo pri srcu. Zazdelo se mu je, da je njegov mrki prostor večji in svetlejši in da pečica nekam topleje diha.

Zamrmral je:

«Sinček! Sinček! Kwon Yicka sinček!»

Čez nekaj dni je odnesel listek, ki ga je našel pri otroku, nekemu svojemu rojaku. Tudi ta ni mogel raztolmačiti pisave. Obljubil mu je, da bo sam poizvedel pri nekem zancu, kaj je na listku zapisano. In res je Yicku kmalu sporočil, da so na listku zapisane besede:

«Ta deček se piše Jurij Kvas.»

*

Kitajski Jurček se je razvil v lepega, krepkega mladeniča. Nanj ni bil ponosen samo njegov oče, temveč vsa kitajska četrt. Kdo bi ga ne vzljudil, kadar je stopal v kitajski obleki z lepimi, v dve kiti spletenimi lasmi po cestah Chinetowna, živo gledal, se smehljaje oziral s svojimi modrimi očmi, vsakega prijazno pozdravil in bil vedno uslužen. Vsi so ga radi imeli od bogatega trgovca s čajem do zadnjega kulija. Povsod je bil dobrodošel gost.

Tudi drugi so izvedeli, kako je Yick dobil svojega posinovljenca. Marsikdo si ga je želel videti. Ker ni mogel drugače blizu, je prišel s perilom. Ljudje so občudovali Yickovo dobro srce in mu še bolj nosili perilo. Dete je res prineslo Kitajcu srečo. Moral si je najeti pomočnika in prevzeti večji lokal v pritličju.

2.

Neki večer sta bila Yick in njegov sin v lokalu, kjer je sprejemal Kitajec perilo.

Sedel je na blazinasti klopi. Z debelimi naočniki na nosu je čital neko kitajsko razpravo o moralnih predpisih Konfucija. Mladenič je medtem zavijal oprano perilo in ga prevezaval z vrstico.

Jurijeve misli se niso bavile z modrim Konfucijem. Hitele so za mnogo manj pobožno osebnostjo, za neko mladenko, ki je imela rjave oči, mehke, kodraste lase in jamice v licih.

To je bilo vse, kar je mladenič vedel o svojem idealu, ki ga je večkrat srečal in se mu nasmehnil. Tudi deklica se mu je nasmihala. Govorila pa še nista.

Šel je, da pripravi čaj.

Tedaj so se začuli koraki.

Vstopila je elegantno oblečena dama, ki ni bila več mlada.

«Vi ste Kwon Yick?»

«Sem.»

Segla je v torbico. Vzela je iz nje kos papirja, popisanega s kitajskimi črkami:

«Prosim, vrnite mi, kar sem vam na ta list izročila pred sedemnajstimi leti!»

Kitajec je listek pogledal. Zanihal je s telesom nazaj, kakor bi ga bil kdo sunil s pestjo:

«Kaj — zahtevate? — Vi — Vi, gospa! To — je bil —.»

«Ali ste napravili vi ta listek?»

«Sem! Moja pisava je. To je bilo od vas nečloveško, da ste zavrgli tako ljubko dete!»

Gospa je sklonila glavo. Takoj jo je spet dvignila:

«Vem, da vam dolgujem mnogo zahvale. Zato vas bom kraljevsko obdarovala. Toda nisem mogla drugače. Vrnite mi sina, da ga pritiskem na svoje srce!»

«Mojega sina? Sedemnajst let sem bil njegov oče. Zdaj mi ga hočete vzeti? Bil sem njegov vzgojitelj, učitelj in prijatelj. Zanj bi bil dal v svoji revščini svojo srčno kri. Vse sem žrtvoval, da sem ga dostojno vzgojil. Vi pa pridete in ukažete:

«Vrgla sem te v blato, čeprav sem tvoja mati. Zdaj mi ugajaš. Lep si in ljubezniv. Zahtevam te nazaj! Ne boš!»

«Da, upam, da bo v njem prirodni čut prepil vse drugo!»

«Gospa! Motite se!» se je tedaj oglasil Jurij, ki se je bil vrnil. «Moj oče mi je vse povedal. Pri njem ostanem!»

Prebledela je. Razprostrla je roke in vzdiknila:

«Moj sin! Moj otrok!»

Mladenič ji ni padel v naročje. Niti zmenil se ni zanjo.

Zajokala je:

«Dobro! Priporila si te bom siloma!»

Obrnila se je in odšla.

Kwon Yick je objemal svojega posinovljenca. Mrmral je kitajske zakletve, ki jih je znal še z doma. S temi molitvami je odganjal od hiše sovražnike, bolezni in nesreče.

*

Drugi dan se je oglasil eden najboljših odvetnikov. Takoj je Kitajcu ugajal s svojim mirnim ponašanjem. Povedal mu je vso zgodovino nesrečne matere mladega Jurija.

Bila je neizkušena krasotica. Brez dovoljenja staršev se je poročila z nekim cirkuškim igralcem. Odšla je z njim iz Evrope. Hitela sta za srečo v Ameriko. On je kmalu pričel z njo grdo ravnati. Ljubila ga je in potrpela. Da bi bila še bolj skupaj, se je tudi sama izučila. Postala je umetnica na trapezu.

Mož je izgubil službo. Zdaj je dolžil otroka, češ da je dete v zapreko pri njunih stremljenjih. Zahteval je, da se ga mora iznebiti, sicer jo zapusti. Obupana ni vedela, kaj bi storila.

Mož se je namenil v Kolorado iskat dragih kovin. Prosila je po najdenišnicah. Nikjer niso hoteli sprejeti otroka. Obupana je tavela

ponoči po Chinetownu. Zagledala je pri Yicku luč. Porodila se ji je nova misel. Izročila je Yicku dete.

Nekaj let je potovala z možem po zapadu. Srečna nista bila. Ona ga že zdavnaj ni več ljubila, ker jo je oropal otroka. Neki kopač zlata je moža v prepiru ubil. Ostala je sama. Poizkusila si je služiti kruh s svojo umetnostjo na trapezu. Uspelo ji je. Naposled se ji je nasmehnila sreča. Bogat živinorejec iz Molbourn se je zanimal zanjo. Bil je vdovec. Želel je dobiti svoji hčerki ljubečo mater. Vzel jo je.

Ona bi bila prišla že prej. Pa je mož zbolel in dolgo bolehal. Ko je umrl, je takoj prihitela v Ameriko po svojega sina.

Starec odvetnika zdaj niti pogledal ni.

Sin mu je ponudil desnico:

«Pozdravljam svojo mater. Ne jezim se več nanjo. Naj pride še večkrat sem! A jaz ostanim pri svojem očetu.»

3.

In potem se je pričela pravda za otroka.

Sodnik je rekel mladeniču, naj se sam odloči in pove, ali ostane pri svojem krušnem očetu ali gre z materjo in zapusti Yicka, ki ga bo mati bogato obdarovala.

«Ostanem pri svojem —» je izgovoril Jurij in presenečen umolknil. Pred seboj je zagledal

Ost:

Od tam, kjer sem jaz doma

Sredi tramvajev, sredi bujnega vrtinca prometa, potem zaradi velikih mest in daljnih krajev mi uhajaš iz spomina... Potem pa nenkrat pride dan, ne, ura pride, ali pa samo bežen trenotek, ko stojiš pred mano ti, kraj ob Slivnici pod Javornikom, in takrat ga ni kraja lepšega od tebe, Cerknica...

Pa sem napisal zgodbe že o tujih krajih in daljnih voznjaj, napisal sem o čudovitih sopotnikih, a o tebi nisem napisal še nikoli niti ene same besede — ne o tebi niti ne o vražjih dečkih, ki so tam živeli...

*

Da, to je beseda! Tam so živeli, kajti izgubil sem vse vezi in lokalno obiležje tvoje, Cerknica, je ostalo zame prav takšno, kakršno je bilo pred leti... Pa mi pripoveduje znanec od tam doli, da imajo zdaj elektriko in avtobusni promet, da imajo društva in «plehmuziko». Oj, vsega tega takrat še ni bilo, vsega tega ni še v mojem spominu...

*

Cerknica...! Kaj je to? To je cerkev in lipa in Žumrov hotel in šola z vrtom in skedenj Hrenove France... Potem je Cerknica še Strleto France iz Dolenje vasi, manevri poleti, Milavčeva žaga in Loško... Cerknica je še naposled «Velika in Mala gasa» in dva tabora iz turških časov — in Žumrova kočija,

deklet, o kateri je sanjal in jo tolikokrat srečal. Samo roke mu je bilo treba iztegniti, pa bi jo bil držal v objemu. To ga je zbegalo.

Bistrovidna mati je takoj opazila:

«Sin moj! Ne obotavljaj se! Ljubeča srca te pričakujejo. Tudi moja hči bo srečna, če se združimo!»

Tedaj je v fantu trenutno zatonila otroška ljubezen. Ponudil je materi obe roki.

Gledalci so pričeli ploskati. Vsi so mu želeli mnogo sreče.

Jurij je hipoma kriknil:

«Moj oče? Kje je?»

Kitajca ni bilo nikjer. Skrivaj je odšel.

Jurij je hotel takoj za njim. Pa sta ga mati in deklet pregovorili, da je ostal čez dan z njima.

Ko se je zvečer vrnil k Kwon Yicku, je bila hiša temna.

Trkal je. Prišel je neki tujec. Povedal mu je, da je Yick hišo prodal in se vrnil v svojo rodno deželo.

Mladenič je prebledel in bridko zajokal. Odšel je.

Čez pol leta je pa dobil iz Kantona lepo pisano kitajsko pismo. Stari Kwon Yick mu je pisal, da naj se ne bega zastran njega, ker se je vrnil v svojo domovino, kjer je spet srečen.

ki me je vozila z Rakeka domov na počitnice. Kaj hočete še več?... In vse to je tako lepo, tako prekrasno, da se skriva Arc de Triomphe in Piccadili Cirkus...

*

A to še dolgo, dolgo ni vse... Tam so bili ljudje v tej Cerknici, prekrasni in nepozabni. Da, res!... Tam je bil, da pričnem pri nekom, recimo — stari Windisch... Ko je stopil iz hiše, ga je bilo čuti že na drugem koncu trga, od Šerkove žage do Homovčeve delavnice. Imel je knjige, ki so bile za nas otroke knjige vseh knjig in so govorile o tujih deželah onkraj sedmerih morja, o divjih plemenih, o fregatah, o kapitanih v zlatih uniformah in o Singalezu Melhioru, ki je bil lump in baraba... Ko je stari Windisch pričel pripovedovati o svojem dvanajstletnem marinarstvu, o poti okrog sveta, smo ga poslušali vsi otroci in tudi odrasli z odprtimi usti... Mogoče je govoril včasih marinarsko latinščino, kaj zato — velik mož je bil vendar, kajti od njega imam spoznanje, da je svet lep in prekrasen...

*

Tam je živel in končal slavní junak in veliki optimist Jerala, sodnik in poet dobre pijače in jedače. Po izdatni večerji je igraje pohrustal še celo pečeno raco in jo primerno zalil... vse pa je sprejel v primerno posodo stopetdesetih

kil... A ker smo že pri teži... Nelažji je bil dekan, simpatični mož Kunstelj, in tudi tretji še je živel v Cerknici, obilen in težak — ta pa je bil moje blagorodne žlahte... In vsa ta trojica ni imela sebi enakega po vsej Notranjski in ob nedeljah popoldne ga ni bilo voznika, ki bi si jih upal prepeljati skupaj v Begunje k Strgulcu... Da, da, Jerala in Kunstelj in ti, očka — zdaj delate zadrego v nebeški kuhinji...

Spomin sem! Kdo je poznal dolgega, dobrodušnega Šego? Opravljal je poleg drugih imenitnih funkcij tudi posle neizprosne pravičnosti — službo profosa... Z njegovim imenom v zvezi se mora imenovati družina Risov... Gori za trgov pri sv. Roku so domovali, lovili pse in uživali misteriozen sloves... Pa je najstarejši, Jaka po imenu, prišel v konflikt s paragrafi, pa ga je Šega sprejel pod svojo streho... Bilo je to pozimi pred Silvestrovim večerom... V tej lepi noči se je zahotelo Jakcu svobode, družbe ob slovesu leta, pa je ubral pot skozi zamreženo okno iz nepriljudnega lokala... Vse to je popolnoma razumljivo... Razumljivo pa ni, da je bila prva misel Jakčeva, ko je bil spet na svobodi, da je dobil razglednico s prasičkom ali podkvo in voščil gospodu Šegi: «Srečno in veselo Novo leto vam želi vdani Jaka Ris.» To ni v navadi in priča o dobri vzgoji in mehkelem sreču... Da, da, tudi taki so živeli v Cerknici, v tej Cerknici, o kateri je rekel hudoben jezik, da se reče «Cerknica pri Rakeku» — po nemško «Krepiendorf bei Krebslein»... Ta pa je bil grd značaj in Velika Karlovica naj ga pogoltne!

Ne, brez njega ne gre! Tisti, ki bo pisal zgodovino tega kraja pod Slivnico, naj nikar ne pozabi nanj, na Kuskovega Jožeta, na kanonirja in hornista, na vseznalca tega kraja... Kdo zna najlepše klenkati — Kuskov Jože, kdo poka z možnarji tako kakor nihče drug — Kuskov Jože, kdo zatrobi marš v nogo bolj imenitno — Kuskov Jože. Od njega sem izvedel o čudodelnih rastlinah, o divjih rožah. On je povedal smrkavcem, kje gnezdijo škorci in kje šoje. Kuskov Jože je bil moj ideal moža, in ako bi me bil ob tistih časih kdo vprašal, kaj hočem postati, kadar bom velik, bi bil mirno rekel: Kuskov Jože. Res je imel sicer malo krive noge in ga niso hoteli vzeti k vojakom, a neglede na to je ob vsakem naboru hodil z velikim pulselcem na prsih in kričal: «Taublich!» Tudi dva prsta sta mu manjkala na eni roki in Jože je uporno trdil, da mu jih je odtrgalo pri streljanju z možnarji. Ljudje pa so vedeli drugače: da je bila to priprta zadeva pri oknu, pri vasovanju. A naj bo kakorkoli že: še sedaj vidim tiste jasne oči, ki so trdile glasno, da je svet lep...

Cerknica je bila kakor obljubljen dežela — izraz največje blaginje. Sežonove krave so imele vselej dvojčke in na njivah sosede Hrenove France se je dala izpuliti največja repa... Malo pod šolo na Veliki gasi pa je domoval Dalmatinec Nadilo v svoji krčmi... Na njej je blestela tabla z naslikanim pravim Dalmatincem in napisom: «Ajdi simo, ne hodi mimo, tu češ piti dobro vino»... Seveda, rekli so, da je poceni Nadilova kapljica, a rekli so tudi, kajpada hudobneži in zavistneži, da jo dela sam, da je zrasla v cerkniških vinogradih, na Slivnici... Kaj se hoče, je že tako... vsem se ne ustreže nikoli... *

Potem je bila v Cerknici takrat še pošta in pa Werlijeva loterija na Trst in Gradec. Vsako soboto zvečer so pa prišle s pošto številke in obetale ambe in terne in zvedave oči so odhajale razočarane domov... Nada je bila premaknjena za en teden... Čez teden dni pa prav gotovo pride 3 in 25 in 76, pa bo terna... Da, tudi to je bilo v Cerknici v Werlijevi štacuni, nasproti katere je bil vrt, kjer so zvečer sedeli gospodje, pili vino in modrovali... Na vrtu pa so cvele rože, negovane od domače gospodične... Divne rože, vsa ljubezen jih je cepila... Stara rumena pošta je vozila z Rakeka do Zagorjanovih in od tam v Lož in Stari trg in nazaj, nepretrgoma, dvakrat na dan, leto za letom... Na pošti pa je kočijažil moj prijatelj Johan in me vzel včasih s seboj... Da, pošta... ni je več... ne Johana in ne loterije, v katero je stavil vsak ponedeljek groš...

Poleg jezera je imela Cerknica včasih še druge slučajne senzacije... a to le včasih: bili so to manevri in pa potujoč cirkus, ki se mu je reklo včasih «Fumagali», včasih pa «Zawatta»... Še danes hranim program take otvoritvene gala-predstave, še danes jih vidim clowne in akrobate in tisto družino artistov na trapezih... Morda je bilo vse skupaj zanič, a zame so bili le veliki umetniki...

Ti, popotnik, ki hodiš peš z Rakega v Cerknico, pojdi po Stari poti. Na levi zagledaš kapelico, ki je obdana od dveh lip. To je grob neznanega vojaka... vsaj zgodba pripoveduje tako... Od kapelice jo zavij na desno in pojdi preko livad na Loško k razvalinam starega samostana in od tam jo pogledaj, to lepo dolino... Ne bo ti žal...

Pesniški običaj

Rod Senika med Indijanci v Severni Ameriki ima lep pogrebni običaj. Če umre kaka mladenka, nalove nekaj mladih ptičev pevcev, in sicer takih, ki šele poizkušajo peti. Ptiče odneso na grob umrle in jih tamkaj izpuste. Indijanci so prepričani, da ptiči ne bodo poginili, dokler ne bodo prinesli rajnici pozdravov od njenih dragih. Ker vsi prijatelji in sorodniki izpuščajo na grobeh ptiče, se vidijo večkrat cele jate, ki se preletavajo okoli grobov.

Fakirji in njih triki

Noben narod ni tako in v toliki meri podvržen in hkrati nagnjen k avtopsihozi kakor Indijci in nobeno človeško pleme ni tako praznoverno, t. j. sugestivno kakor oni. Potemtakem ni nič čudnega, da izkorišča njih religija to lasnost, da bi zagotovila človeku večno izveličanje, obljubljeni raj. Toda pot, ki vodi k zedinjenju z bogom, je ozka in trnjeva, ker drži preko mučenja svojega lastnega telesa in duha. Če človek lahko vse svoje misli osredotoči na nadzemske reči, kar lahko doseže samo tisti, ki je veren, če mu razen tega še uspe, da se nauči z neprestanim avtomatskim ponavljanjem enih in tistih besed ali pa z neprestanimi ritmičnimi gibi pozabiti na svoj jaz, da ga tako rekoč uspava, potem je on zapadel v nekakšno hipnotično stanje. V tej ekstazi ima on večje vizije in govori takšne reči, da vzbudi pozornost vseh navzočnih. Fakirja ne boli nič, če mu mi v takšnem stanju prebodemo telo z iglami ali če mu prsi in roke nabodemo z njimi. Lahko mu tudi pribijemo razne predmete s kladivom na prsi ali pa prebodemo jezik z iglo. On ne bo dal nobenega bolestrnega glasu iz sebe, a tudi iz rane mu ne bo pritekla niti kapljica krvi. Prav tako so ti ljudje tudi tako rekoč neobčutljivi proti toploti ali hladu, oni korakajo bosi po razbeljenem oglju, ne da bi občutili najmanjšo bolečino ali da bi se opekli, zakaj velika je moč boginje, v katere čast oni to delajo, ali še večja je sugestivna sila, ki so jej podvrženi.

Pripomniti je treba, da veliko psihologov in psihiatrov z zanimanjem proučava psiho ne samo čudodelnikov in fakirjev, ampak tudi občinstva, ki jih vedno z živo vero sprejema. In prav zato, ker je Indijec takoj pripravljen verovati v čudesa in ker prav nič ne dvomi, sprejme vsak fakirski trik brez kritike.

PRIMITIVNA SVETIŠČA V INDIJI

Marsikatera indijska vas je tako majhna in siromašna, da ne more postaviti svetišča svojemu bogu. Zato nese vsaka takšna vas kip svojega boga v kakšno bogatejšo vas, kjer občina poskrbi, da ji izrežljajo in poslikajo kipe.

Naša slika kaže skupino takšnih kipov v neki bogatejši južnoindijski vasi.

Osi začne drugo kolo z ljutim naskokom.

Kenguru kot bokser

Bokserjem grozi velika nevarnost od konkurence novega šampiona. Angleški boksterski amaterji in sploh ljubitelji boksa so dobili nedavno še enega člana. Že z naših slik spoznate, da je to kenguru, ki ga kličejo za

Kenguru Osi v box-matchu z Lendsejem: prvo kolo.

Osi. Ta nenavadni bokser je vzbudil silno senzacijo v Londonu, ko se je prvič prikazal na borišču. In kar je še zanimiveje, to je borišče, na katerem so se doslej pojavljali sami znameniti boksterski šampioni. Razen tega je imel Osi tudi odlične uspehe.

Preden je stopil na borišče, je Osi neumorno treniral s svojim učiteljem Lendsejem. Vsako jutro je šel z njim v hosto, in ko sta se nahodila, sta začela trenirati. In zgodilo se je čez nekaj časa, da je kenguru Osi že v drugem kolu podrl svojega učitelja na tla in ostal zmagovalec.

Osi zmagovalec: Osi podere Lendseja na tla.

Ko se je pokazal kenguru med bokserji, je to vzbudilo upravičeno senzacijo. Kenguru je znan kot zelo močna žival, zato je vse strmel, kako ga je mogoče tako izdresirati, da pozna sistem boksa in da se zna braniti. Njegova fizična odpornost je znana, zato je marsikateri bokser videl v Osiju nevarnega nasprotnika. In ni se motil. Osi je razen svojega učitelja podrl na tla še nekaj drugih znanih bokserjev. Res je, da dela različne napake pri boksanju, toda sodniki so upoštevali, da gospod Osi nazadnje ni človek, dasi ga že uvrščajo v vrsto profesionalnih bokserjev. Nič čudnega ni, da se je temu uprlo nekaj bokserjev, ki žive samo od boksa, ali ker je za zdaj Osi edini kenguru bokser, ga spremlja angleško občinstvo z velikimi simpatijami.

Čarovnice z Obal slonove kosti

Ameriški raziskovalec V. B. Sibruk, ki se je nedavno vrnil v New York, je prinesel s seboj nenavadno zanimive podatke s svojega dolgega in težavnega potovanja zahodnih obalah Afrike, tako imenovanih obalah Slonove kosti. Napravil je to potovanje v spremstvu svoje lepe žene, gospe Sibrukove, ki je s svojo lepoto in belino prevzela zamorce tako, da so jo občudovali kakor božanstvo. Prav gotovo se ima g. V. Sibruk zahvaliti največ svoji ženi, da ga kakšno kanibalsko pleme ni pojedel — pečenega ali pa kuhanega.

S tega zanimivega pa tudi silno nevarnega potovanja je prinesel V. B. Sibruk celo kopo doslej še ne fotografiranih reči. Tako ima celo zbirko zamorskih čarovnic in čarovnikov, ki imajo med svojimi plemení večkrat neomejene pravice. Vsako pleme ima svoje čarovnice in duhove, ki ne delajo nič drugega, kakor da strašijo ob posebnih dnevih v letu svoje soplemenjake.

Ob določenih dneh pridejo čarovnice in čarovniki iz džungle v vas, oblečeni v svoje zanimive, večkrat prav

Maska smrti.

strašne maske. Njih prihod proslavljajo slovesno kakor kakšen religiozen obred z godbo, plesom in pesmijo. Prihajajo po navadi v somraku, kadar se začne delati tema.

Teh čarovnic je več vrst. Tako se prikažejo pri plemenu Vafuba najprej čarovnice, ki pa smejo samo pričakati in gledati ljudi. Ženske in otroci ne smejo priti niti skrivoma gledat teh mask, in če jih drugi zalotijo, jih sredi vasi slovesno pretepejo. Izbrani ljudje, najboljši vojščaki plemena, si nataknejo visoke maske na glavo in gredo, da počakajo na čarovnice.

Najzanimivejša in najmogočnejša je »maska smrti«. Ona pride v vas kakor najmogočnejši demon džungle in se je boje zlasti pripadniki plemena Hab. Ta maska

Vojščaki čakajo na čarovnice. Vsi so enako oblečeni, na obrazu pa imajo masko enega izmed najstarejših bogov.

Tolstoj in stražnik

Tolstoj je srečal nekoč v Moskvi stražnika, ki je vlekel na stražnico pijanca. Stražnik pač ni bil preveč ljubezniv, ko je pijanca siloma vlekel s seboj.

Tolstoj je obstal. Dvignil je roko in vprašal moža postave:

«Ali znaš brati?»

«Znam», je odvrnil stražnik.

«Ali imaš doma na polici Sveto pismo?»

«Imam ga», je pritrdil stražnik.

«Prav! Potem pojdi domov in čitaj zapoved, ki ti ukazuje: »Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe!«

Stražnik ga je začudeno pogledal. Pa je tudi sam dvignil kazalec in vprašal:

«Ali znaš brati?»

«Seveda znam», je odvrnil Tolstoj.

«Ali imaš v svoji omari navodila za stražnike?»

«Ne!» je priznal pisatelj.

«No, potem si jih kupi in čitaj § 18 o tem, kdaj je treba zapreti pijanca, ki razgraja po cesti!» se je odrezal stražnik in vlekel pijanca dalje.

se imenuje v njih jeziku »gla«. Kakor hitro se obleče kakšen zamorec v to masko, ga imajo takoj za inkarnacijo najstrašnejšega demona smrti. Ta demon ima pravico, da sme obsoditi na smrt vsakega člana plemena, celo poglavarja samega. Vaščanje pri tisti priči store po njegovi odredbi in ubijejo tistega, za katerega »gla« zahteva smrt. Tega demona spremljajo muzikanti na kitare in bobne.

Dobri demon.

So pa tudi dobri demoni, ki jih tudi ženske in otroci lahko vidijo. Smejo se jim celo približati in jih prositi, da jim prerokujejo usodo. Maska dobrega je videti prej bojazljiva kakor da bi hotela koga drugega prestrašiti.

Dobro razmerje med raziskovalcema in temi demoni in čarovnicami je raziskovalcema precej olajšalo potovanje med divjimi plemeni, ker se ljudstvo ni upalo lotiti svojih demonov.

Henrik Heine in Bellini

Ko je Heine živel v Parizu, je občeval skoraj z vsemi tamošnjimi umetniki. Pri princesi Belgioso se je zbiral ves znamenitejši pariški svet. Tudi Heine je bil večkrat povabljen. Med gosti tudi ni manjkalo italijanskega komponista Bellinija.

Temu je bil Heine trn v peti. Večkrat je rekel, da mu je v Heinejevi družbi tesno zavoljo pesnikovih zbadljivih oči, češ da gleda, kakor bi bil zvezan s samim hudičem.

Heine je to vedel. Kjer je naletel na Bellinija, se je rad z njim pošalil. Nekoč sta biljardirala. Heine ni mnogo premišljeval. Igral je kar na slepo srečo. Bellini je pa samo študiral, kako bi bolje suval kroglo.

Heine je izgubil potrpežljivost in mu je dejal:

«Glejte, da kam prideva! Ne izgublajte toliko časa! Ali še ne veste, da so vsi duhoviti komponisti umrli v mladih letih?»

Bellini je preplašen odložil palico in omenil navzočnim:

«No, zdaj vsi vidite, kaj počenja z menoj ta strašni človek! Dobro ve, da kaj takega ne morem slišati!»

Heine je pa smehljaje se pripomnil:

«Radoveden sem, čemu se tako razburjate? Jaz niti ne vem, če vi sploh spadate med duhovite komponiste!»

Ali se Vam ne^lzdi, da v čudovito lepi igri senc spoznate novo vrsto saksofona, ali se Vam ne zdi, da kar slišite skrivnostne zvoke, ki vro iz temnega godala, rojeni na povelje slokih prstov? Vidite, in vendar godalo molči — ker je pipa, in prsti ne igrajo, ker so prsti slavnega ruskega slikarja Jakobljeva.

Opojne rože in lepe žene — ali lepe rože in opojne žene. Preveč je skupnih svojstev in prevelike so skupne koristi, za katerimi stremita žena in roža. Le v enem postane žena roža in roža žena: kadar bi rad, da ti pove resnico, te rani s svojim trnjem.

V s e z a m o š k e !

Najstarejši, najodločnejši boj, ki ga bojujejo ženske že od začetka sveta, ima le ta namen, da bi ugajale moškim. Ta boj je začela morda že Eva, prva ženska sveta, zakaj ona je znala pridobiti moškega, da se je zaradi nje celo raju odpovedal. In odtlej si umejo ženske dobiti vsak čas novo orožje, rekvizite in sto in sto raznih načinov in premetenosti, s katerimi si hočejo osvojiti moškega. Na to stran je pri ženskah zelo različen arzenal bojnega orožja.

Duhovit pisatelj je zapisal, da ljubezen ni stvar odločnega značaja niti okusa, ampak ljubezen je nekaj nepojasnjivega, nekaj skrivnostnega. Ljubezen je stvar neke čudne privlačnosti, ki jo ima lahko tudi ženska neugodne zunanosti in omejenega duha. Zato ona tudi lahko zmaga nad ženskami, ki so po duhu in zunanosti veliko višje od nje.

V teh bitkah na bojišču ljubezni je velikega pomena obleka, način česanja in nakit, a za Evropeca še posebej negovana vnanost. Anatole France opisuje v svojem romanu »Pingvinski otok« prav duhovito, kako niso imele med pingvini samice prav nič mičnega na sebi, potem pa je prišel hudič in oblekel eno samico v obleko. Privezal ji je svilene trakove okoli trupa in poudaril s tem nekatere telesne oblike, jo obul v čevljičke z visokimi petami, ji obesil okoli vratu nakit in počesal lase v valove, in samci pingvini so začeli takoj kakor brez glave tiščati za to tako lepo pingvinko. To omenjamo v dokaz zgoraj omenjenih načel.

Vse to velja tudi za lase. Moda je včasih kultivirala dolge lase do tal, pozneje je napravila celo goro na

Takšnale ženska pričeska najbolj ugaja japonskim možem.

ženski glavi. Ženske so nosile že kratko ostrižene lase kakor moški in napol dolge kakor Egipčanke. Ali vselej so imeli ženski lasje posebno privlačno moč za moškega. O tej čudoviti moči je že kralj Salomon govoril v psalmu. Znano je, da so se stare židinke, potem ko so se omožile, do kože ostrigle, da bi ne ugajale tujim moškim (to kaže, da se jim ni zdelo potrebno, da bi ugajale svojim možem tudi po poroki).

Vendar je pri različnih plemenih tudi orožje različno. Zakaj dopovejte na primer ženski iz plemena Culukafrov, da ni lepo, če si prebode nos ali pa ustnice in potegne skozi njega meden obroček. Skoraj gotovo bi vam odgovorila, da imate čuden okus, zakaj gospodu Culukafru ugajajo prav ti obročki v nosu. Naj omenimo še nekaj! Do pred nekaj leti je bila navada na Kitajskem, da so malim Kitajkam pokvečili noge. Čisto gotovo bi tega ne bili delali, ako bi to ne bilo ugajalo Kitajcem.

Vse za moškega! pravi ženska iz južne Afrike, kadar si ovije okoli vratu nekaj metrov navadnega konopca.

Mlade Kitajke so tudi za naš evropski okus zelo šarmantne, fine, lepih kretenj, prav tako tudi male Japonke, katerih drobne oči nas tako skrivnostno gledajo. Tu ni velike razlike v evropskem in iztočnjaškem okusu, ker se prav pogostem vname med Evropecem in ženskami tega rumenega plemena resna in velika ljubezen.

Kakor se pa zna mala Japonka lepo, okusno in tudi diskretno obleči, tako je našemarjena in načičkana marokanska žena iz harema.

Čudna je ta borba s temi čudnimi rekviziti: ali samo tako dolgo se nam lahko zdi čudna, dokler ne pomislimo, da je to vse zato, da se ohrani plemo.

Obroček v nosu culukafrske žene je možu prav posebno po godu.

K a k o s e j e r a z v i j a l r u s k i b a l e t

Gledališče kot posredovalec kulture je imelo svoj pomen v času, ko je bilo treba razdalje med glavnimi mesti Evrope premagati s težkimi potovanji. V nerodnih poštah in vozovih so se vozili igralci in pevci, moški

in ženske, iz dežele v deželo in prirejali gledališke igre, opere in balete.

O takšnih potovanjih slavnih igralcev imamo samo površna poročila. Zlasti o mnogih angažiranih nemških

glumcev v Rusiji v vsem 18. stoletju je ohranjenih samo nekaj nemških poročil, zato je samo pozdraviti vsako novo vest na tem polju.

Iz nekega obsežnega dela, ki je bilo nedavno izdano, se vidijo neki doslej nezadostno pojasnjeni momenti o razvoju ruskega baleta, ki je še dandanašnji prvi v svojem žanru na vsem svetu.

Okoli srede 18. stoletja je petrograjski balet razkošno cvetel. Cela vrsta najslavnejših baletnih učiteljev, Francozov in Italijanov, ga je vodila tako, da je hitro zaslovel po vsej Evropi. Posebno velik uspeh je imela skupina impresarija Locatellija.

Ko se je ta italijanska skupina iz hrepenenja po domovini zopet vrnila v Italijo, je ruski dvor angažiral baletne moči z Dunaja, ki jih je vodil dunajski dvorni baletni učitelj Hilferding. Opero buffo so zanaševali, balet pa je dosegel svojo zlato dobo. S Hilferdingom je prišlo tudi nekaj najboljših igralcev in igralk.

Ruski igralci in igralki so dobivali od Hilferdinga poseben pouk, ki se je poznal že v prvih baletih.

Leta 1760. aprila meseca so izvajali balet ob kronskih svečanostih. Neki zgodovinar ga opisuje takole: »Ta balet je bila razkošna kombinacija različnih narodnih slavnosti. Nekaj ribičev je prišlo s svojimi čolni; lovili so ribe in pluli po vodi, ki je žuborela okoli nas. S hribov so prišle Tirolke s svojimi mezgi in skrinjami z redkostmi. Nekaj kmetov se je kratkočasil z njimi in plesalo z njimi narodne pleske. Prišlo je še nekaj drugih deklet, ki so se tudi pomešali med veseljake, nazadnje pa se je vse končalo z narodno kmetiško svatbo.«

V tem se lahko spozna tipična alpinska svečanost, ki so jo predstavljali pred ruskim narodom.

Zaradi caričine smrti, po kateri je moralo eno celo leto miniti v narodni žalosti, se je ansambel razbil, toda Hilferding je obdržal še zanaprej svojo rusko igralsko šolo in je nadaljeval svoje nastope jeseni leta 1762. na kronskih svečanostih carice Katarine.

Leta 1764. je dobil Hilferding dopust, da odide na Dunaj, odkoder se pa ni več vrnil v Petrograd. Hitro za njim je odšel tudi njegov kompozitor.

Ana Pavlovna, najslavnejša balerina.

Carica Katarina II. je poklicala zopet francoske baletne učitelje v deželo, in s tem je bil konec štiritletnemu intermezzu dunajske šole.

Viktor Pirnat: G o r j a n s k i h a j d u k i

(Konec.)

Graničarja Deutschmanna so prisilili, da jim je pokazal gostilno. Ta ni bila daleč, krčmarja pa ne doma, in tako se je hajdukom gostija izplačala. Kar se ni dalo pojesti, so odnesli s seboj, vino so spustili po kleti. Med popivanjem se je graničar izmuznil in izginil.

Vaščani so se med krikom in vikom razbegli kakor preplašene kokoši pred prežečim kraguljem. Ti so tekli v gozd, oni na polje, bolj junaški so počepnili kar za grmovje in čakali, da mine nevarnost.

Hajduki so se razkropili po hišah, premetali skrinje in omare in odnesli, kar se jim je zdelo vredno. Nekje so izteknili dva vaška mladeniča in ju primorali, da sta oprtala ukradeno blago in jim ga odnašala.

Pa se oglasi trobenta in zagrme puške v dolini.

Urno se zbero hajduki, šestnajst po številu, pod stražnico, oprtajo še ubogega Belokrajince, ki so ga bili ujeli nekje tam onstran svete Jere in prisilili, da je hlačal z njimi in jim kazal pot, ki mu je bila tudi tostran dobro znana, pa hajd proti Javorovici, gorjanski vasi. Od tam ni več daleč

čez gorski greben, za njim pa so na varnem kakor v nebeškem kraljestvu.

Po dolini so grmele puške in bučale trobente kakor ob sodnem dnevu.

«Bežite, hajduki, vojaki gredo! Bežite, hajduki, vojaki gredo!» se je razlegalo. In hajduki so se res oprezno umikali, še bolj previdno pa so se bližali Vrhpolju vojaki. Če je zašustel list v grmovju, so sprožili vanj, če je ptica na drevesu preplašena plahutnila, je počilo med veje, če se je zazibala koruza ali je zavalovilo v nočnem mraku žito, je letelo vanje, da je bilo joj.

In ti ubogi kmetje po polju in grmovju! Čim bolj so begali, bolj so brenčali svinčeni sršeni mimo njihovih glav. In tudi vanje.

Ljudje so kmalu opazili, da so roparji zapustili vas. Vaški načelnik je šel po cesti vojakom naproti. Srečen je hitel pozdravljat rešitelje, pa bi jo bil kmalu pošteno izkupil. Le z veliko težavo je dopovedal preplašenemu stotniku, da hajdukov ni več v vasi.

Tedaj šele je ponehalo streljanje in izbegani vaščani so pričeli lesti iz koruze in kozolcev, iz

grmovja in z dreves, ta cel, oni potolčen, tretji ranjen.

Ko so prišli v vas, je hotel načelnik pokazati stotniku, kam so se roparji umeknili. Stotnik pa ga je napodil in mu zagrozil, da ga bo dal privezati, ako se mu še prikaže. S svojo četo se je utaboril in je prenočil na nasprotni strani vasi. Na zasledovanje niti v sanjah ni pomislil.

Hajduki so jo medtem ubirali po gorjanski rebri do Črneče vasi za Kostanjevico, kjer sta jim vrhpoljska nosača ušla in zbudila vso vas. Tolovajem se je tako mudilo, da je revni Belokrajinec, ki so ga gonili kakor živino, izgubil v zmedi svoj črni okrogli klobuček. Našel ga je kmet Sintič, čigar potomci žive še danes v Črneči vasi. Onstran Gorjancev je za širokohlačimi grešniki izginila vsaka sled. Tam so bili doma...

Kaplan Kramer je tisto noč še enkrat občutil neprijetnost uskoške bližine. Kmalu po polnoči ga je s težavo in na ponovno sveto zagotavljanje, da so hajduki že čez hribe, spravil cerkovnik iz senenega ležišča. Treba iti na Vrhpolje obhajati težko ranjenega kmeta. V koruzi ga je pogodila hajduku namenjena krogla.

Nič kaj rad — a dolžnost je dolžnost, in Kramer je bil v resnici nad vse vesten duhovnik — jo je mahal proti Vrhpolju. Da ga je vsak šum plašil, je naravno. Koga bi ne?

V vasi vse narobe. Ljudje preklinjajo hajduke in vojake. V vojašnici je obvezal ranjenega graničarja Rutarja, medtem ko o drugih ni bilo niti sledu.

Ta nenadni napad je imel še nadaljnje posledice. Isti kaplan Kramer, poznejši stolni kanonik

Gledališki pregled

DRAMA.

Dne 19. decembra.

Arsène Lupin. Igra v štirih dejanjih. Po romanu M. Leblanca spisala Narcis de Croisset in Maurice Leblanc. Iz francoščine prevel Milan Skrbinšek. Režiser: Milan Skrbinšek.

Kot dijak sem videl to igro — pravijo, da so jo pri nas prvič uprizorili pred 22 leti — in takrat smo občudovali Nučiča, ki je bil igralski ideal dijaškega parterja in z njim nepozabni Bohuslav. Zdaj ni več Bohuslava, ni vlomilcev-gentlemanov in nihče se več ne šali s slavnim Guerchardom — zdaj gre zares...

Tako po vojni. Prav zato so spomini nazaj vabljivejši, saj nas vse bolj osveži iznadljev in duhovit pustolovec preteklosti kakor hladna otopelost današnjih dni s svojimi nogometnimi komolcarji...

ljubljski, poroča, da je od strahu več oseb zbolelo in da so tisto leto žene prezgodaj rodile.

Tedanji dvaindvajsetletni vrhpoljski domačin Jože Rangus je mnogo let kasneje po spominu naslikal opisani roparski napad na očetovo hišo. Slika je delo samouka, izgotovljena na lesu in je v okviru. Zadnjič sem jo videl pred dvema letoma pri tedaj še živem, daleč naokoli znanem originalnem lovcu in posestniku Aleksandru Bučarju na Brezovici pri Št. Jerneju. Kdo je sedaj njen lastnik, mi ni znano. Delo je že močno načeto in bi bila velika škoda za lokalno zgodovino, ako bi se zavrlo ali zdrobilo. Pod sliko, ki dobro predočuje Rangusov mlin, se preganjajo Uskoki in graničarji, korporal leti ravno skozi okno, nesrečni Belokrajinec se oprtan drži ves sključen v ozadju. Pod sliko je kratek popis dogodka s pristavkom: «V spomin izdelal in zapustil v letu 1875. Jože Rangus, star 68 let.»

Pred leti je sliko prekopiral šentjernejski učitelj F. Jurečič. Kopijo hrani tamošnja šola, drugo kopijo pa ima baje ljubljanski muzej. Veljalo bi dobiti original!

To je resnična in po očitvidnih narisana in napisana zgodba uskoškega vpada v bogato dolino tostran Gorjancev. Kakor sem že omenil, nekdanja «grenvahtna kasarna» še stoji kot lepa žaga doli ob Kobilščici. Poletnim izletnikom v tiste tihe in neznane soteske pod Gorjanci se bo razgalil svet v vsej svoji deviški lepoti, telo pa bo turistu okrepljeno v nekaj korakov oddaljeni Kosovi gostilni.

Zanimiva so tla tik pod gorjanskim svetim Miklavžem in še se povrnemo tja z našimi Uskoki, ki so opetovano iskali tam telesnih dobrin, kjer iščemo mi duševnih užitkov.

Arsène Lupin mora biti le Francoz. Gibek kakor mačka, dvorljiv in kavalirski ljubimec, spreten besedni virtuozi, lahkomisljen kombinator, živeč svojemu zločinskemu «poklicu» z zavestno doslednostjo. Lupin prihaja s svojih «obiskov» domov kakor igralec po predstavi: občudovan, a notranje sprt s samim seboj. Njemu more imponirati le igralec iz «velike divjčine», ki ga «razume» in ni navaden policist: Guerchard. Lupin zmaga, saj to zahteva igra, publika in olika. Francoska olika. In Lupin zmago res zasluži.

Levar-Skrbinšek: Lupin-Guerchard. Oba po svoje igralsko dosledna, oba odlična in oba nosilca uspeha ali neuspeha.

Nad tri ure traja njun odrski boj, a vendar je treba zadržavati sapo neblaziranega gledalca z nezmanjšano silo do konca. Levar in Skrbinšek to znata. Igralsko in režijsko. Ostali ansambl je krepko sodeloval. Pa najsi bo hrupni GournayMartin (Daneš) in zadovoljiva Germaine (Gabrijelčičeva) ali okretna četvorica Lupinovih prijateljev in «junaški» Firmin (Flut) — vsi, tudi šaržisti so se v dobro pripravljenih presenečenjih vrlo znašli. Večja vloga Sonje (M. Danilova), ljubimke Lupine, je sicer po sebi neznatna, a stoji v okviru nosilne kreacije: osvetljuje jo s poševno lučjo. Preiskovalni sodnik (Gregorin) je ostro karakteriziran. Ponovno pa nam je podčrtati nenavadno gibkost, elegantno in situacijsko zrelost Levarjeve igre. Kot stari volk, a vendar človek, je Skrbinškov Guerchard dominiral v napetem dvo-boju tretjega dejanja. Na splošno so salonske scene še vedno manj posrečene, pogrešamo našemu bistvu in naši družabni vzgoji menda povsem namenjene okretnosti (izjeme so tolikanj bolj vidne), ki jo od

NEVIDNA ZAŠČITA VAŠE NEŽNE KOŽE

Volna in svila varujeta Vaše telo mnogih nevarnosti vlažnega in mrzlega vremena. A Vaš obraz? Dajte tudi njemu zanesljivo zaščito — Elida Creme de chaque heure! S svileno nežno tenčico pokrije kožo ... jo varuje in neguje ... a Vi ste lepa vkljub dežju in neurju!

ELIDA CREME DE CHAQUE HEURE

leta do leta režija in vigranost vidno odstranjata, a ne moreta odstraniti. Igre, katere preveva tuj nam duh in tipičnost plemena, iz katerega so vzrasle, te igre se dajo izraziti po slovensko, a nikdar jim ni treba priliti nekega predomačega prizvoka, ki zaboli. Igralčeva intuicija sama zadene v črno, če zadene tuji duh igre.

Dne 22. decembra.

Za božič je sledila prva letošnja ponovitev Ch. Dickensove komedije v treh dejanjih: «Čvrček za pečjo», po L. de Francmesnilovi odrski prireditvi prevedel dr. Ivo Šorli. Režiser: Ciril Debevec. O tej igri, polni nekdanje toplote in nekdanjih idealiziranih ljudi, smo že pisali. Tudi letos je občinstvo zadovoljilo, posebno po izvrstni Dotki ge, Šaričeve, Caleb (Kralj), Johnu (Cesar) in dobrih ostalih. Igro je prenašala tudi ljubljanska radio-postaja.

Dne 10. januarja 1932.

«Jurček». Vesela pravljica v treh dejanjih (štirih slikah). Spisal Pavel Golia. Režiser: Ciril Debevec. Vsebinsko se naslanja na narodno pripovedko «Pavliček in Veter».

Pravljica nas izvablja v čudovite pokrajine nezemske sreče in uresničuje naše hrepeneče sanje v svobodnem svetu čarobnih naključij, kjer se božanstvena dobrota bori z gigantsko zlobo. Pravljice si pripovedujemo tedaj, ko spoznamo svet in ljudi in se vračamo nazaj k začudenim očem otroka, verujočim mladim srcem, k svoji prvobitnosti. Pravljica pozna

govor in dušo živali, odkriva bajna bitja prirode, pozna podzemskie tajne, razklada in posebuje nevidno snovanje spečih sil v cvetlici, v kameninah, na nebeškem svodu. Pravljicar je pesnik. Iz njegove notranjosti vro kristalno čisti viri veselo žuborečih stihov, mudečih se po pomladnih poljanah, vzdihujočih v bornih bajticah in gradeč mavrične lestvice domišljije do svetlih zvezd noči v globokem spanju. In če zaziblje pravljicar mlado dušico v pokojen sen, če njegove žive slike napno okrogla lička v solčno zamaknjenost ali pa mu izvabi — sam ves dete — isker smeh v razigrano srcece — tedaj je pravljicar svoje male prijatelje vodil po pravih stezicah ... Tako so pisali Goethe, Brentano, brata Grimm, Andersen, Wilde. Naši malčki pa dobro poznajo svoje slovenske vodnike, ki jim prav govorijo: Levstik, Župančič, Golia, Gruden, Prunkova, Ribičič ... In v sodbi so nezmotljivo točni.

Po predstavi «Jurčka» je tedaj podala svoje poročilo mala Asta ... Kaj bi se človek v njihove zadeve vtiikal ... Kdo je bil najboljši? «Veš, tisti muzikanti so strašno španski ... Jurček pa je bil bolj žalosten in ni nič govoril. Kako pa se pravi tistemu kolesu, ki ga je vrtela njegova mati? Ali je Veter zares tako hud? Oh, Nevihta z lučkami!»

«Kaj pa snežak?» sem skromno upadel.

«Da, da, snežak je najlepši ... Ne, gobe so lepše ... Zakaj je krčmarja bolel zob? Jurček ga je pa ozdravil ... Jaz to vem! Kozliček, kozliček! Še bolj živ je bil kakor pravi ... Nogavica Strumice je bila strašan-

sko dolga. Muzikanti pa niso hoteli zaspati. To je bilo lušno... Eden muzikant (Sule) je bil prav tak, kakor sem jih videla že v kinu... Urša pa ni zmeraj šepala... Vile so prinesle zaresno torto. Divjega moža se nisem bala. H koncu so pa vsi veseli in Jurček je dobila nazaj petelinčka, šibo in piščalko.

H poročilu nimamo drugega dodati ko željo, da ravnatelj Golia po svojem petem odrskem delu naše male kmalu preseneti z novo igro, ki naj bo vsaj tako učinkovita, vedra in pogodena kakor je «Jurček». On ve, kaj je za mlada učesa in oči. Vsi sodelujoči so igralsko, muzikalno in teatrsko storili svoje najboljše. Posebno priznanje gre režiji Cirila Debevca. Igri je dodal sočnosti, pestrosti in originalnih odrskih domislic. (Konec prihodnjič.)

Osterčeve „petminutne“ opere in epilog

(Petminutni pogovor.)

Kavarna «Emona». Muzikalni rajon poleg orkestra. Pogled na Aleksandrovo cesto. Na levem koncu se zbira drama. Pogled na Dunajsko cesto. Nasproti miene okrogla, pristrižena glava. Vame zro mižeče, dobrodušne oči. Preprost, stvaren govor z lahkim humorjem. Malce truden nasmeš. Slavko Osterc.

O njegovih treh enodejanskih operah: «Medea», «Maska rdeče smrti» in «Dandin v vicah» so se že pisale po dnevnem časopisju «hrupne», «jeguljaste» in «diplomatske» razprave. Oglasili so se «mirni meščani», «nervozna gospodična», «očividec» in «eden za mnoge». Manjkal ni tudi «ljubitelj glasbe». Resne in španske zadeve. Osterc se smehlja. Pričnemo.

1. «Kako so Tvoje odrske stvaritve glasbeno opredeljene?»

«V smislu asketskega neoklasicizma, v smislu nove stvarnosti z vsemi modernimi pridobitvami.»

2. «Kdaj in na kakšno pobudo so nastale?»

«Nastale so v zadnjih dveh letih, med njimi sem delal druge stvari. Pobuda zanje je bil moj trden sklep!»

3. «Kaj misliš o uprizoritvi?»

«Z režijo in vsemi izvajajočimi sem absolutno zadovoljen.»

4. «In ne zameri, gospod profesor, če Te vprašam o Tvojem stališču kritiki nasproti?»

«Vsak ima svoje mnenje, ki je odločujoče v glavnem zanj. Zame je moj!»

5. «Ali se misliš z ozirom na „hrupne“, „jeguljaste“ in „diplomatske“ glasove poboljšati?»

«Kako naj sploh mislim, če mi pa „Slovenčev“ anonimus v nekem koncertnem poročilu ne negira le srca in duše, ampak tudi možgane!»

6. «Kaj pa miši in podgane?» (Nervozna gospodična je pisala, da preganja O. glasba miši in podgane iz teatra. Drugi so spet ob tej priliki napovedali novi vek naši operi. Deljena mnenja pa vedno povedo vsaj eno: avtor je samonikla stvariteljska osebnost.)

«Miši in podgane so v teatru itak odveč.»

7. «Kakšen bi bil šaljivi konec na konservativno ogorčenost?»

«Upam, da ne dosežem take starosti, da bi postal kdaj konservativen. Najrajši bi komponiral I. Cankarjevo „Belo krizantemo“ (chrysanthemum indicum L.)!»

8. «Kaj pa nameravaš delati v bodoče?»

«Muzikalno pohujševati mladino v naši dolini...»

«Hvala!»

«Plačam!»

Poteklo je dobrih pet minut. Prijetna že zategadelj je takale nova stvarnost... Ivo Peruzzi.

Opera

(Trije mušketirji. — Gostovanja Druzovičeve, Mitrovičeve in Šimenca.)

Komponist operetne revije «Treh mušketirjev» Ralph Benatsky navaja v partituri, da glasba prav za prav ni njegova, ampak od včeraj in danes. In res, že predigra se začne z Auberjem (Fra Diavolo), potem se pa vrste citati iz Offenbacha, Halevyja i. dr. Imenitno vložko je prispeval tudi Niko Štritof, imenuje jo parodistično: arijo iz opere «Židane marele». Meni je ta točka od vsega najbolj ugajala.

Opereta oziroma operetna revija je v danih razmerah edino sredstvo, s katerim lahko naša opera konkurira zvočnemu filmu, zato jo smatram danes v opernem gledališču ne le za neškodljiv, ampak celo za potreben faktor. Uprava se tega bržkone tudi zaveda in zaposluje zadnji čas v operetah poleg operetnih moči tudi operne, in to nekaj najboljših.

«Tri mušketirje» je dirigiral dr. Danilo Švara, ki mu je taka partitura igrarja in je s prvovrstnimi pevci v glavnih vlogah dosegel uprizoritev, ki jo smatram izmed vseh dosedanjih operetnih za najboljšo. Tudi orkestru ni predložil Benatzky nobenih gordijskih vozlov.

Režija je bila Kreftova; vse je šlo tako, da si boljše ne moremo želeli. 14 slik se je vrstilo z bliskovito naglico, vmes le en odmor. Filmski projekti in podnaslovi so duhoviti in dovtipni, scenerija Uljaniščeve nad vse predsodke uspela, tudi konji v mušketirskem garnizonu so polni donquichotizma in se v svojih vlogah vedejo vledostojno.

Nastopi baleta sistema «girl» v Golovinovi koreografiji so polni duhovitih mask in gest; navzlic muziki od včeraj in danes, navzlic temu, da je zadeva Dumasovih mušketirjev na odru možna le v odlomkih, ki sta jih zelo spretno sestavila Schanzer in Welisch, navzlic najrazličnejšim osebam in značajem, ki nastopajo — je naša predstava mušketirjev čudovito zaokrožena. Roko in duh režiserja, sodobno orientiranega človeka, sem čutil v vseh slikah in epizodah enako močno. Kreft je močna teatrska sila, ki ni od včeraj in danes, temveč od danes in jutri. Pripravi se na vse in je pripravljen na vse. Pripravljen je na hvalo, na grajo, na polno dvorano, na prazno, na kavarniške debate, na mile in nemile replike iz publike, na nauke od kompetentnih in nekompetentnih — izkratka, na vse. Celo borbe z zvočnim filmom se ne boji in se mu je tudi ni treba bati. Čeprav se ne strinjamo vsi z njegovimi novotarijami (jaz se strinjam), ne smemo nikdar pozabiti, kako uspešno je debutiral z «Maskoto» in koliko predstav je napolnil s «Carmen» in sedaj z «Mušketirji». To se pri gledališki blagajni pozna — zlasti v sedanjih težkih časih, ko zavzemajo krize in lamentacije vedno večji obseg. Kreft je mlad, podjeten, izumljiv, vedno vever, vedno optimist in neskončno trmast. Trmast celo v optimizmu.

Gjungjenčeva je topot prvič stopila na operetne deske in si jih je na mah osvojila. Vsak njen nastop je tako popoln, da nam recenzentom ne dopušča niti konstatcije, da bi napredovala. Kako pa naj napreduje po Butterfly in po Koštani? V operetni nivo se vživela tako, kakor če bi v operi sploh ne bila nastopala. Kardinalovo špijonko Leono de Castro je pogruntala in doživljala s čudovitim odrskim instinktom, hvaležne arije, zlasti arijo o židani mareli je zapela prav tako dovršeno kakor je dovršeno govorila slovensko prozo. Operetno razgibanost in razigranost je podala tudi sijajno. Kraljica-regentinja Ana je ena najboljših kreacij Poličeve,

Nobenega sledu več o zobnem kamnu – ali samo s čiščenjem zob...

Na zobeh se pojavlja večkrat povzročitelj hudih obolenj zob — zobni kamen. Z redno uporabo Sargovega Kalodonta boste odstranili zobni kamen v nekoliko mesecih — ker je edina krema, ki vsebuje proti zobnemu kamnu delotvorni dodatek sulforicinoleat po Dr. Bräunlichu. Pomislite kako važna je redna uporaba Sargovega Kalodonta za ohranitev Vaših zob!

Kako izgine zobni kamen

Sulforicinoleat razkraja polagoma organske substance, ki so v zvezi z zobnim kamnom. Njegova sestava se zrahlja, kamen razpade, izgubi svoje oporišče in se da odstraniti s trdo ščetko za zobe.

KALODONT

Proti zobnemu kamnu

ki je poleg lepega petja podčrtala zlasti dostojanstvenost svoje vloge s krasno igro. Mušketirji: D'Artagnan (Peček), Porthos (Zupan) in Aramis (Gostič) so podali neugnano trojico, ki je vzrasla deloma iz sižeya samega, deloma pa iz režije. Peček je že od nekdaj kot figura v naši opereti poleg Poličeve in Janka znamenit. Zupan se zna vživeti v vsako vlogo, Gostiču pa Aramis čudovito «leži». Pevsko sta Zupan in Gostič bila prav operna, Peček bolj opereten, v igri pa vsi trije neprekosljivo navihani. Uniforme in maske so njihovo pustolovsko podjetnost še stopnjevale. Magolič je v vlogi kardinala opozoril nase zlasti kot zelo dober igralec. Pri dveh reprizah je vskočil zanj režiser Kreft, da ni bilo treba predstav odpovedati. Slišal sem, da ga je tudi kot igralec pihnil. Zupana je dvakrat nadomeščal Povh. Mlajši Povh je kot kralj Ludvik junaški debutiral. Manjše vloge so izvrstno podali Simončič, Mohorič, Rus, Sekula, Škabar in Mencin, prav tako se je odlikovala Kogejeva kot mati Catherine, Španova kot Miotte, Ramšakova kot Manon, Ivelja kot cigan Laredo in Mencinova kot dvorna dama. Z razkošnimi plesi je vžgala Smerkoljeva kot ciganka Aminta.

Poleg Križajevih gostovanj, ki jim žal nisem mogel prisostvovati, omenjam na kratko Eriko Druzovičevo, Ančko Mitrovičevo in Marija Šimenca.

Druzovičevo poznam iz Maribora, njen oče mi je nekoč rekel, da študira solopetje v Zagrebu, pred petimi leti nam je v Mariboru pri Ašičevih zapela nekaj resnih pesmi na način, da sem jo že tedaj videl v teatru. Pol leta zatem sem govoril z rektorjem zagreb-

ške Muzičke akademije prof. Lhotko, ki mi jo je naslikal kot izredno skromno, pridno, ljubko, nadarjeno gojenko in dostavil, da je teatarska kri. Še kot gojenka je debutirala v zagrebški operi (Mozart) in takoj opozorila nase, kritiko in publiko. Sedaj je članica zagrebške opere in žanje v opereti uspeh za uspehom. Pri nas je v naslovni vlogi Kálmánove «Vijolice z Mountmartra» že pri prvem gostovanju navdušila vse, pri naslednjih dveh pa žela naravnost viharje aplavza. Kaj hočete: mlada je, lepa, odlična pevka in igralka, krasen glas ima in je Slovenka, ki je začela v Zagrebu. Ta nam vsaj ne bo ušla, ker ni pri nas. K ljubljanskim uspehom ji iskreno čestitam, prav tako njenim staršem, ki so tudi zaslužni glasbeniki in so začetek njene kariere pričakovali gotovo bolj spoštljivo in pobožno kakor drugi, ki pri najneznatnejšem uspehu svojega sina (ali hčerke) radi vzkliknejo: Hvala Bogu, zdaj zna že več od učitelja, ni mu treba več študirati.

Ančka Mitrovičeva je gostovala kot Carmen. Prihaja k nam z velikih nemških odrov in je zrela umetnica neizmerno lepega in obsežnega glasu, ki ga je v tej vlogi z vso lahkotnostjo razvijala ter zlasti dinamično naravnost rafinirano postirala. Igralsko je akademsko umerjena, pri tem pa globoka. V našo režijo se je z lahkoto vživela in je dosegla popoln uspeh.

Šimenca vedno rad poslušam — najrajši v Židovki in Tosci. Njegovega Cavaradossija sem že tolikokrat hvalil, da bi se moral ponavljati, če bi hotel vse njegove odlike iznova naštevati. Ne bo mi zameril, če končam.

Slavko Osterc.

Ta knjiga je Vaša!

V tretji številki smo razpisali 10.000 knjižnih daril v vrednosti 150.000 dinarjev. Vsak, ki pravilno sestavi rime verzov, objavljenih v tretji številki na strani 77-82, dobi za nagrado knjigo „Potočnikova Truda“. Prejeli smo doslej že toliko rešitev in jih že dobivamo, da jih za to določeni odsek v tem kratkem času še ni mogel vseh pregledati.

Zaradi tega določamo rok za pravilno rešitev do petega maja t. l. Naročniki in naročnice, ki rešitev še niste poslali, storite to čim prej. Takoj šestega maja t. l. pošljemo vsem, katerih rešitev bo pravilna, knjigo „Potočnikova Truda“. Tudi za rešitev ugank, ki smo jih prinesli na strani 100, objavimo in razporejemo nagrade čele meseca maja. Seveda smo tramo za naročnike samo tiste, ki imajo naročnino za revijo „Prijetelj“ plačano. V peti številki prinesemo potem pravilno postavljene verz. Torej le hitro, da ne zamudite!

GABRIELA
PREISSOVA

Potočnikova
Truda

ZALOGA ENERGIJE.

Večkrat opeša zaradi prevelikega napora moč celo pri tistih ljudeh, ki po navadi lahko veliko izdrže. To se lahko zgodi vsakomur, kdor nima zadostne zaloge moči, pa tudi Vam! Prav pa ne

dela, kdor si oživlja živce s kakršnimi koli dražljivimi sredstvi, ampak naj gleda, da si okrepi organizem in nabere novih rezervnih moči.

O V O M A L T I N E

je naravna krepilna hrana, ki ima v sebi vse najboljše snovi, ki so v jajcih, mleku in sladkoru. Redna uporaba Ovomaltine vzbuja energijo, vztrajnost, pomirja živce in omogoča, da se prenašajo brez škode tudi izredni napori. Kdor si hoče zvišati sposobnost in voljo za delo, mora použiti vsak dan za zajtrk skodelico okusne Ovomaltine.

Dr. A. WANDER, d. d. ZAGREB.

Bratko Kreft:

Kalvarija za vasjo

Tam na hribčku za vasjo, kjer se vije poljska steza proti gozdu, je živa meja. Zelena zgraja je, ki oklepa vase grobove, križe in spomenike. Tudi kapelica je tam. Bogat trgovec jo je postavil. In cementne in kamnene grobnice tistih so tam, ki so zapustili svojce bogate in hvaležne. Pomlad zeleni in cvete na tem ograjenem koščku zemlje, posvečenem ostankom tistih, ki so nekoč živeli, se veselili ali trpeli, stradali ali pa bili v izobilju srečni. Človekova usoda je strašna. Še preko smrti, tja na grobove sega neizprosno razdeljeno življenje in odtisne pečat tvojega bivanja in nehanja na zemlji, ki pokriva poslednje, kar je od uživanja ali bede ostalo. So križi leseni, železni, so

kameniti in visoki, so marmor in so kipi iz cementa, so grobnice in je kapela. Križi leseni izginejo hitro, sprhne v vlažnosti in dežju, izgubijo se, zgnijejo kot trupla pod njimi. Le kdor ima marmor in kamen, obuja še poznim rodovom spomin nase.

Ponekod raste trava, ponekod rože. Nihče jih ne sme trgati, ker vse, kar je tod, je svet zase, je kraj in last tistih, ki jih ni več in jih tudi nikoli ne bo več.

Svet zase je ta zemlja, z živo mejo omejena. Visok zid z železnimi vrati je vhod vanjo. Tam jih prinašajo, da jih tod odlože in da se vračajo brez njih.

Beli zobje: Chlorodont

prijetno osvežujoča zobna pasta s poprovč meto tuba Din 8.— in Din 13.—

Vprašate: Kam, da si povrnete ali utrdite zrahljano zdravje, ali da se odpočijete od napornega dela in nabereite moči za nove, morda še težavnejše naloge?

Bolni na želodec, črevesju, jetrih, žolču, ledvicah, mehurju, diabetičarji in drugi pa tudi odmora potrebni gredo najrajši v zdravilišče

ROGAŠKO SLATINO

Tritedensko bivanje — dnosno zdravljenje v tem pokrajinsko prekrasnem zdravilišču s svojimi vreli zdravilne mineralne vode vrača telesu zdravje, duhu čilost in prožnost.

1. maja se prične zgodnja, 16. junija pa glavna sezona. Priznani zdravilni uspehi — udobnost — cenost. Pišite takoj po prospekt!

Vse je lepo v redu, vse gre po redu. Grobar Ledrc z dolgo, težko pipo v ustih in s steklenico žganja v žepu je posrednik tega in našega sveta. Ni ne naš ne njihov, vendar jim je bližji nego mi vsi. Ne boji se jih. Njega ni strah. Kadar odkoplje star grob, pobira z rokami kosti in lobanje, jih meče na kup in kadi pipo...

V spodnjem kotu, kjer se hrib že nagiblje navzdol, tam, kjer zavija ozka steza med njive, raste iz žive meje nova meja iz smrečic in grmovja. Velika meja je posvečena in zaključena v četverokotu, ta divja meja, ki jo je zasadil grobar Ledrc, pa je odcepek, izrastek, kakor izgubljena veja na lepo košatem drevesu. Na dveh straneh je odprta in ni videti, kje prehaja njen svet v cesto in kje cesta vanj. Potlačeni, nizki so ti grobovi, kot da se boje človeka. Stisnjeni so in malokateri ima svoj križ.

To je svet grobarja Ledrca, svet njegovega popolnega gospodstva. Tu se župnik ne vme-

šava, sem božji blagoslov ne sega. To je kraj nekrščencev in samomorilcev.

Grobar Ledrc je pijanec in čudne storije pripoveduje ljudem in otrokom. Kakor da je njegova beseda v posmeh vsem, se včasih spači njegov starikavi obraz, in kadar ga žalijo ali se norčujejo iz njega, sikne jezno skozi zobe: «Saj niste drugega nego kup blata in dreka...» Takrat se napoti navadno naravnost na svoj svet za vasjo. Tam je varen pred ljudmi. Zadnjič, ko je popravljaj grobove, postavljaj križe, ki jih je sneg nagnil ali burja prevrnila, je odnesel s posvečene zemlje železen križ, star križ brez imena in letnice. Že ga je mislil vreči za zid mrtvašnice, ko se je spomnil svojega kraja. Stopil je tja dol in našel, da so grobovi upadli kot lica starcev, da je križev premalo in da so stari že trhli in gnili.

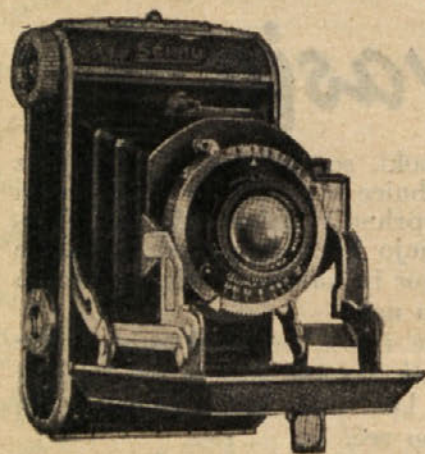
«Les ne vzdrži. Vsa voda se steka skozi te grobove. Vsa gnusoba tistih, ki so na posvečeni zemlji. Še po smrti pljujejo po njih.»

Brez križa pa ne sme biti ta svet. Zato je vzel železnega in ga zataknil, globoko zapičil v bližnji grob.

«Bodi jim zemlja lahka v novem letu!» je zamrmral, zakaj novo leto se začneja zanj in te grobove s pomladjo.

Nobenega imena, nobene letnice ni na železnem križu, ki zdaj stoji sredi tega, od ljudi prekletega, božjemu blagoslovu odvzetega

SONNY je simbol današnjega časa, ki ima vse vrline, katere zahteva izbirčni odjemalec ob skromnih sredstvih od prav dobre kamere.

Sonny A

samo za navite filme $4 \times 6,5$ cm.

Sonny B

za navite filme $4 \times 6,5$ cm in za plošče $4,5 \times 6$ cm.

Edinstveno: S prislomilnimi kasetami, ki omogočijo najhitrejšo pripravljenost za posnetek.

Nizka nabavna cena. Sonny kamero z ostro risočim anastigmatom lahko dobite že za Din 550.—.

Poceni v uporabi. 8 posnetkov $4 \times 6,5$ cm na enem filmskem zvitku ali 16 posnetkov 3×4 cm. Posnetki $4 \times 6,5$ cm so dovolj veliki, da so slike še prav dobro videti. Prihranijo Vam stroške naknadnega povečanja.

Lahko ravnanje. Vse je konstruirano tako priročno in pregledno, da tudi začetnik doseže z njo dobre posnetke. Posebno pa smo pazili na najhitrejšo pripravljenost za posnetek.

Lepa vnianost kamere, ki smo jo dosegli z elegantnostjo linij in s fino zrnčasto prevleko, ki jo ščitijo ponikljani kovinski robovi — ustreza skrbni precizijski izdelavi vseh delov.

Nosi se prav lahko v žepu. Zaradi majhnih dimenzij: $3,7 \times 6,5 \times 11$ cm in majhne teže (samo 370 g) Vam Sonny tudi na daljših potovanjih ni nadležna.

Absolutno ostre slike Vam zajamči dvoje svojstev, na kateri morate brezpogojno paziti pri nabavi kamere z majhnimi slikami: **Vedno stabilni sprednji del in pa vedno natančno ploskovno uravnani film.** Poslednje dosežemo z neko posebno od nas zaščiteno (D. R. P.) regulacijo zraka, ki onemogoči, da se meh vsesa in da se film upogne.

Izdelek **A** zadostuje popolnoma za nedeljski oddih, za spomine s potovanja, za portrete, skupine itd.

Resnejši amater pa bo za notranje posnetke, za posnetke majhnih predmetov in siceršnih sličic, pri katerih je neobhodna zaostritev na medlici — rajši segel po izdelku **B**.

CERTO-CAMERA-WERKE, G. m. b. H., DRESDEN 46.

kraja. Le če stopiš bliže, vidiš, da so vse kane vanj črke, ki so se nekoč v zlatu svetile. Bleska ni več. Zdaj je rja v dolbinah, rja, ki žge in razjeda železo kot gnev grobarjevo srce.

Ecce homo!

To je poslednja beseda križa za vse tiste, ki leže tod, in za vse tiste, ki gredo tod mimo. Obupni klic ponižanih grobov je, klic, ki toži in obtožuje.

Veter šumi tam doli v gozdu, in kadar zapiha tod mimo, zazveni tablica na železnem križu. Tenko, žalostno zveni, kakor da toži, kakor da daje glas vlitim besedam:

ECCE HOMO!
GLEJ ČLOVEK!

1.

Nedelja je bila in solnce je sijalo. Trta je bila že odcvetela. Vsuli so se iz cerkve po poti mimo župnišča navzdol, kakor vsuješ polno puto grozdja na pod stiskalnice. Jagode se odtrgajo in razlete na vse strani. Tako ljudje po maši iz cerkve. Ko pridejo s poti na cesto, ki se križa z njo, hite vsak v svojo smer. Najhitrejša so dekleta. Krila jim šume v hitrih korakih, čevlji pojo in dekleta ponosno zro predse, ne na levo ne na desno ne pogledajo, zakaj vedo: tu gleda ta, tam oni. In fantje pohite. Nedelja je, Gospodov dan. V krčmo bi bilo lepo in prijetno. In pospešijo korake, da jih dojdejo še pred krčmo in da jih prevabijo.

Mihal je močan. Hrust je, pa ne okoren, silak, gibčen in možat, da mu ni enakega ne v dolu ne na hribu. In bogat bo. Oča Murko ima najlepšo kmetijo v Biserjanah. Mihal je odslužil dragonce, brke zavihuje in neveste si išče. Neveste si išče?... Tako misli Murko, oča njegov, mati Katika pa drhti v kotu pri zapečku, suha je in noge jo bole — zakaj ve, kako išče njen sin Mihal neveste... Strah jo je trde, velike pesti Murkove.

«Micika, počakaj, no...! Ne bodi tako gizdava! Nikar ne hiti, kot bi ti bili Turki za petami!»

«Saj ne hitim.»

In Micika se zasmije skozi mladost svojih oči in lica ji vzcveto v krvi kot gartrože na njenem vrtu.

«Pojdiva malo v oštarijo...!»

Mihal jo vabi, jo gleda zapeljivo, in Micika, osemnajstletna Micika z vrha tam gori, kjer je trta odcvetela, kjer bodo čez tedne zapeli klopotci, da bo odmeval njih glas v zorečem dolu, posluša njegove besede, spogleduje se po njem in njene mlade prsi hrepene po objemu Mihalovih težkih rok.

Pred krčmo se ustavi. Micika se obotavlja, toda to je samo videz. V mislih je že stopila v krčmo in že sedi poleg Mihala. Tako se je morala vdati njemu in sebi. Pila sta, pogovarjala sta se in lepo sta se gledala, da je zmanj-

ON VSE JÉ,

VSE MU DOBRO TEKNE!

Ali ima težave s prebavo? Ali je zaprt? On tega ne pozna. On použije vsak dan pol ure pred zajtrkom na tešče skodelico

„**PLANINKA**“ čaja iz zdravih planinskih zelišč. „**PLANINKA**“ mu uravnava ves notranji sistem, njegovo prebavo, t. j. ključ njegovega zdravja. Ta čaj skrbi za redno odvajanje, čisti čreva in brani, da se ne nabirajo v telesu slabe snovi, ki so večkrat vzrok zelo škodljivim tako imenovanim črevesnim strupom in spravijo v nered človeški notranji stroj, a razen tega imajo za posledico še pobitost, utrujenost, slabost in slabo delovno sposobnost.

Zlasti pa se zdaj spomladi ne more dovolj priporočati 8 do 12 tednov trajajoče zdravljenje s „**PLANINKA**“ čajem, ki je sestavljen po večini iz samih domačih planinskih zelišč.

Začnite tudi Vi še danes s

„**PLANINKA**“ čajem Bahovec

Navdušeni boste. Dobiva se v lekarnah. Odklonite ponaredbe in zahtevajte samo „**PLANINKA**“ čaj Bahovec v plombiranih zavitkih z napisom proizvajalca

Lekarna

Mr. ph. Bahovec

Ljubljana.

kalo besedi, da je postal glas nezvočen in suh, smeh razgret in prisiljen. Ker v njiju ni bilo smeja, v njiju je bil vrisk.

Pa je stopil k njuni mizi Peter z Murskega vrha.

«Kaj pa vidva? Ali bosta dala kaj piti?»

Micika, razgreta in rdeča, je pobledela in v prsih je zadrhtela. Peter je pretepač in tat in za njo se spogleduje že mnogo časa. Pa ga ne mara. Z vrha je, revež, viničarski sin, brez kože in mehke, pernate postelje, ki si jo želi Micika. Pije, da pretepa doma mater in sestre. Koščen je, dolg, suh in z nožem se pajdaši. Mihal pa je iz Biserjan, bogat in krepak, najmočnejšega in najuglednejšega kmeta sin.

Peter izziva. Pijan je že. Na jezo in korajžo je pil, ko so bili drugi pri maši.

«Kaj pa ti, Miha? Ali misliš naša dekleta zapeljevati? Prepoceni je tvojega očeta grunt za Miciko z vrha! Ali se ti ne zdi?... Ti, bogatin!»

Mihalu stopa kri v lice. Najrajši bi pograbil kozarec in ga razbil na Petrovih ustih.

«Čemu izzivaš?»

«Ali imaš korajžo?»

«Toliko kot ti še vedno.»

«Poskusi, če si upaš!»

«Nisem jaz začel!»

Glas je močnejši. Micika miri. Fantje se zbirajo. Sami fantje z vrha.

«Kaj boš čakal, Peter, udari, da si bo pomnil, kdaj je stikal za našimi dekleti!»

Miciko je sram braniteljev. Vstane in se prerije skozi gnečo, ki se že ziblje in nagiblje k Mihalu. Nekdo prevrže kozarec. Vino se razlije po Mihalovi obleki.

«Kaj hočete?» vzkipi v njem, da pograbi za steklenico.

«Kruči so Turki, jaz sem dragoner numer fin!»

Tedaj je vzkipelo. Padli so po njem, on po njih. Mlatil je okrog sebe, kakor da seka s sabljo. Kozarci so leteli na vse strani, drugi gostje so v kriku zbežali. Toda nesrečni Mihal je bil sam in malo je bilo v krčmi njih, ki so bili zanj. Zakaj tudi njegovi vrstniki iz vasi so ga grdili, ker se je oziral po viničarjevi hčeri. Še preden so prihiteli žandarji, je obležal močni Mihal v mlaki krvi sredi sobe. Nekdo mu je zasadil nož v trebuh in ga zarezal. Orožnik ga je za silo obvezal. Ko je prišel zdravnik, so poslali takoj po očeta Murka, da ga popelje v bolnico. Oča Murko je klel, ko je vpregal Luco, mati in sestra sta jokali, ko sta mehko postiljali voz. Brat je molče pomagal očetu.

«Zapomnil si bo! Prav mu je! Kaj pa stika za viničarskimi deklinami! Biserjanec — pa deklina z gorice, viničarska coprnica!»

Tako je klel oča Murko, ki je bil trd, hud gospodar. Mihal je stiskal zobe in poslušal z zaprtimi očmi. Zavest se mu je povrnila in slišal je očetove poslednje besede. In bol njegove težke rane je bila premajhna, da bi zadušila sovraštvo sinovo zoper očeta, trdega in bogatega.

Tako se je začela borba med očetom in sinom.

2.

Vsak je dobil svoje. Peter je odnesel rano na glavi. Mihal ga je bil zadel s steklenico. Vendar rana ni bila težka. Tudi drugi so odnesli praske. Res, Mihal je dobil največ. Bali so se, da umre. Micika je molila za njegovo zdravje. Le oča Murko je veroval, da bo sin okrevail. Poznal je svojo kri. Tudi on se je bil v mladosti večkrat stepel s fanti. Toda nikoli z viničarskimi. Samo s kmečkimi vrstniki se je pretepal za lepa, bogata kmečka dekleta. In jo je tudi izkupil, ko se je stepel za Katiko, ženo svojo. Oj, takrat je bila roža, danes je senca. Ni vzdržala trde pesti in kamenite duše Murkove.

Modo in eleganco prinašajo
vsi ti in še mnogo drugih
modelov

Najsolidnejše cene in prvo-
vrstna izdelava so njih prednost
in Vaša korist

500— 700—

Paulin

Damska moda
dehaja - Ljubljana
Hengres
ni trg 5 (Zvezda)

400— 600—

Za pomladne obleke

je dospelo na stotine novih vzorcev angleškega blaga. Tudi za Vas bo kaj med njimi. Naša velika izbira in izredno ugodne cene Vam omogočajo, da boste lepo, dobro in poceni oblečeni, za kar Vam jamčimo že naprej.

Specialna trgovina sukna

NOVAK, LJUBLJANA

KONGRESNI TRG (nasproti Nunki cerkvi).

Orožniki so predali vse sodnji. Nihče ni vedel, kdo je sunil Mihala z nožem, četudi so vsi prav dobro vedeli, da ga je Peter. Dva tedna je bil v preiskavi. Nato so ga izpustili, da je čakal sodbe na prostem. Tedaj pa je izbruhnila vojna in jim vsem sodila. Peter je moral takoj v vojake in čez teden dni je že pisal iz Galicije. Na Ruse so ga poslali, je pripovedovala njegova mati.

Mihal pa je ležal v bolnici. Zdravniki so ga sešili. Vojakov bo treba. Mihalovi dragonci so že šli. Njega bodo poklicali, ko okreva.

Oča Murko je bil vojne vesel. Upal je, da mu popravi izprijenega sina.

«Tam bo pozabil na deklino. Vrnil se bo trezen in preizkušen in bo zvest moj naslednik na gruntu, ki je vsej fari v čast in ponos!»

Oča Murko je ljubil bolj zemljo nego ženo, bolj nego sina in zaradi nje je zasovražil celo boga, kadar je poslal točo na zoreča polja in

rodne gorice. Kmetija brez vinograda je kakor kralj brez krone. Dolgo let se je pehal in trudil, da je h gruntu kupil še gorice. In šele lani jih je izplačal. Sedaj je vinograd njegov in vse ga zavida. Dobra je bila lanska kapljica, in če bog da, še boljša bo letošnja. Za stara leta, ko bo predal kmetijo sinu, mu bo zidanica tam gori na hribu — dom in počitek. Uteha in hvaležnost mu bo za težko življenjsko delo. S ponosom bo zrl z vrha v dol, kjer bo kmetoval na njegovih njivah, njegovih travnikih Mihal, sin vseh sinov. Pošiljal mu bo v hrib belega kruha in mesa iz tunjke, on pa mu bo dajal od vina svojega, in oče in sin bosta kakor en vladar hriba in doline. Tako je sanjaril Murko in zato mu je bila vojna dobrodošla, da mu izčisti sina, ki ga je zacoprata Micika, viničarja in grobarja Ledrca hči. Takoj, ko odide Mihal, ko jim poteče rok, morajo iz koč. Naj jih nese vrag, odkoder so prišli. Poiskal si bo viničarja,

Oglejte si tudi zalogo v trgovini, nihče se niti najmanj ne sili k nakupu

Iz zaloge blaga si lahko naročite plašče, kostume in obleke tudi po meri in vsaki posebni želji

ki mu bo zvest in dober hlapec, ki ne bo imel lepe hčere, da bi mu zapeljevala sina. To je bil njegov trdni sklep, ko so mu iz bolnice pisali, da se v nekaj dneh vrne sin zdrav in krepak kot prej. Da bi mu vojna sina vzela — na to ni mislil nikoli. Tudi v njeno dolgotrajnost ni veroval. Kakor nihče takrat. (Dalje prihodnjič.)

Veliko dalje kakor Vaš pogled sega oko kamere... Stojite na gričku in gledate v daljavo. Pod Vami leži tuje mesto, morda rdečih streh ter nizkih in visokih dimnikov. Strehe segajo do obzorja. Tam zadaj izginjajo njih sence v jutrnji meglici. Tudi reka, ki teče skozi mesto, se izgublja v daljavi Vašim očem. Prav za prav škoda. Kako radi bi ponesli s seboj v domovino panoramo tega starodavnega mesta... Zakaj: škoda? Vi mislite, da bo fotografična ploča megleno sliko mesta reproducirala še bolj nerazložno kakor jo vidite s svojimi očmi? V splošnem imate prav. Če pa vzamete namesto navadnega fotografičnega materiala Panmaterial Agfa (ploče ali filme) in denete spredaj rubinski filter, tedaj prodre pogled objektivna Vaše kamere dalje v pokrajino kakor človeško oko. To si optično kaj lahko razložimo. Rubinski filter Agfa je rdeč filter, ki vpija vse žarke razen rdečih. Zato prodre tudi skozi meglico ozračja in naslika celo vasi, ki so po 9 do 10 km daleč od Vas, medtem ko vidijo Vaše oči celo z daljnogledom poprečno samo 3 do 4 km. Ob prav jasnih dnevih omogoča vid rdečega filtra, da lahko fotografirate še na veliko večjo daljavo. Poizkusite enkrat z rubinskim filtrom Agfa! Tudi pri panoramskih posnetkih v gorovju ga boste lahko s pridom uporabljali. Rubinski filtri so kvadratni, okrogli in z natičnim okvirom.

Smešnice

Logičen sklep.

Učiteljica izkuša pojasniti otrokom pojem tatvine:

— Otroci, ko bi jaz segla z roko v žep tujega človeka in bi mu hotela vzeti denar iz njega, kaj bi jaz bila potem?

— Prosim, gospodična, jaz vem, se oglasi mali Igorček, vi bi bili potem njegova žena.

Pretekli, sedanji in prihodnji čas.

Učiteljica poizkuša svojim malim učenkam razložiti pojem o preteklem, sedanjem in prihodnjem času.

— Majda, poslušaj, danes praviš ti: jaz sem majhno dete. Kako boš rekla, kadar boš velika?

— Jaz imam majhno dete.

Mali navihaneec.

Učitelj: «Miran, ti danes nič ne paziš in samo nagajaš, zato boš danes zaprt čez kosilo. To moram storiti že zato, da bo drugim v svarilo, kako se ne smejo vesti.»

Miran: «Ah, gospod učitelj, pa napravite narobe: pa naj bodo drugi zaprti, meni pa naj bo v svarilo, kako se ne smem vesti.»

Poslušen otrok.

Mali Bogdan je nagajal in ni smel za kazen niti ziniti med obedom. Preden so sedli h kosilu, ga je oče poslal še po pol litra vina v klet.

Po kosilu mu je rekel oče, da zopet lahko govori.

— Hvala Bogu, je odgovoril Bogdan, da spet lahko govorim. Pipe pri sodu nisem mogel zapreti.

Otroška logika.

Mala Zorica je dobila lep balonček v dar. Veselo se je igrala z njim. Ali ojoj! Že čez nekaj dni se je vrvica utrjala in balon je šel v zrak za vedno. Zorica je dolgo in obupno jokala.

Tisti večer, ko se je to zgodilo, je zagledala iz svoje posteljice na nebu luno pa je vzdihnila:

— Kajne, mama, pri luni se je pa vrvica že davno utrjala.

Longfellowjev odgovor.

Ameriški pesnik Longfellow je korakal z nekim svojim skopim znanecem po Regent Streetu v Londonu. Prišla sta do slepca, ki je s klobukom v roki prosil milodarov. Pesnikov znanec je obstal. Potegnil je iz žepa pest srebrnega drobiža. Ko je dolgo časa brskal po njem, je naposled našel neznamenit bakren novčič, ki ga je vrnil siromaku v klobuk. Nato je srebrni drobiž spet spustil v žep in se pridružil Longfellowu.

Umetnik je bil že naveličan čakanja. Dejal mu je: «Stopite vendar! Kdo vas bo čakal vso dolgo večnost?»

Filantrop mu je pogledal v obraz in odvrnil počasi in preudarno:

«Dragi prijatelj! To je pač moja navada. Vsakega slepca rad obdarim.»

Longfellow se je nasmehnil in mu odgovoril:

«Prav imate, da si poiščete same slepce! Ti reveži vsaj ne vidijo, kako malo jim darujete!»

Umetnost in kruh.

Chopin je bil nekoč povabljen k neki vplivni dami na obed. Po obedu ga je gostiteljica prosila, naj zaigra nekaj na klavir.

Chopin ji ni mogel odreči. Sedel je torej h klavirju in odigral kratko polko.

Ko je vstal, ga je dama vprašala:

«Ali nas hočete res s tem kratkim delcem nasititi?»

Umetnik se ni dobro počutil. Obrnil se je k dami in ji odvrnil:

«Da, gospa! Tudi jedel nisem veliko. Malo denarja, malo muzike!»

Sin svojega očeta.

Učitelj: «Ko bi kdo posodil tvojemu očetu pet sto dinarjev s pogojem, da mu vrne vsako leto po sto dinarjev, koliko bi bil on še dolžan po štirih letih?»

Marko: «Še pet sto dinarjev.»

Učitelj: «No, pomisli vendar malo. To ni mogoče.»

Marko: «Zakaj bi ne bilo mogoče, jaz poznam svojega očeta bolje ko vi!»

Ni razumel.

— Papa, je vprašal Stanko, ki se je komaj naučil čitati in pisati in ni še dobro poznal ločil, zakaj je vsem desetim otrokom strica Andrejca ime Avgust.

— Kako to misliš?

— I, saj je zapisano v pismu strica Andrejca: «Bog nam je dal danes, 10. avgusta, čvrstega dečka.»

Nič nevarnega.

Soseda: «Našo Mico je pa danes v cerkvi med božjo službo napadel tako hud kašelj, da se je vse oziralo nanjo.»

Druga soseda: «Oj, nič nevarnega, ne bojte se... poznam jaz ta kašelj. Gotovo je imela danes prvič svoj novi klobuček na glavi.»

Naročnina za reviji «Prijatelj» in «Uspeh» znaša za vse leto Din 60.—, za pol leta Din 31.—, za četrt leta Din 17.—. Posamezna številka Din 7.—. Izdajata konzorcij revij «Prijatelj» in «Uspeh».

Odgovoren za izdajateljstvo, uredništvo in upravnništvo Emil Podkrajšek, tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani, predstavnik Miroslav Ambrožič, oba v Ljubljani.

Uredništvo in upravnništvo sta v Ljubljani, Dalmatinova ul. 10/I. Telefon 24-87.

G O S P A !

*Zahtevajte
pri
svojem
trgovcu
samo
izdelke
tovornice
keksov,
biskvita,
vafeljnov
itd.*

B. PAUER, družba z o. z. Ljubljana - Šiška

LITOGRAFIJA

ČEMAŽAR IN DRUG LJUBLJANA, IGRIŠKA ULICA 6

izdeluje vsa litografska dela
po najsolidnejših cenah

Telefon številka 25-69

Zahtevajte ponudbe!

SCHICHTOV
RADION
PERE SAM

Tako preprosto kakor
A-B-C

- a. Raztopi Radion v mrzli vodi
- b. Kuhaj v raztopini perilo
20–30 minut
- c. Izpiraj perilo najprej v gorki,
potem v mrzli vodi

... IN BELEJŠE IN HITREJŠE !